मजेत शिकूया मराठी

इयत्ता दुसरी

(विद्यार्थी व शिक्षकांसाठी पाठ्येतर पूरक पुस्तिका)

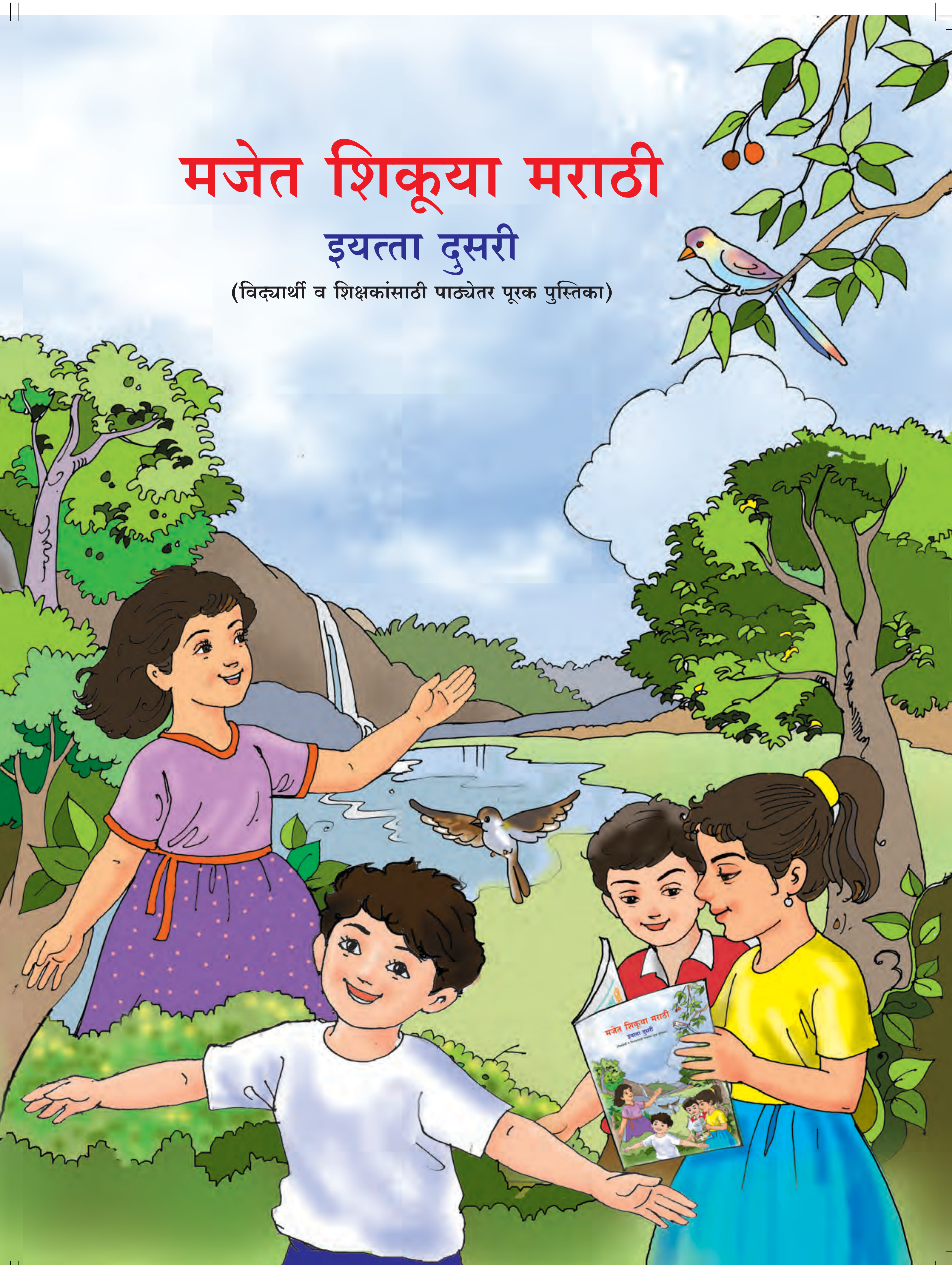

भारताचे संविधान

भाग ४ क

नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये

अनुच्छेद ५१ क

मूलभूत कर्तव्ये – प्रत्येक भारतीय नागरिकाचे हे कर्तव्य असेल की त्याने –

(क) प्रत्येक नागरिकाने संविधानाचे पालन करावे. संविधानातील आदर्शांचा, राष्ट्रध्वज व राष्ट्रगीताचा आदर करावा.

(ख) स्वातंत्र्याच्या चळवळीला प्रेरणा देणाऱ्या आदर्शांचे पालन करावे.

(ग) देशाचे सार्वभौमत्व, एकता व अखंडत्व सुरक्षित ठेवण्यासाठी प्रयत्नशील असावे.

(घ) आपल्या देशाचे रक्षण करावे, देशाची सेवा करावी.

(ङ) सर्व प्रकारचे भेद विसरून एकोपा वाढवावा व बंधुत्वाची भावना जोपासावी. स्त्रियांच्या प्रतिष्ठेला कमीपणा आणतील अशा प्रथांचा त्याग करावा.

(च) आपल्या संमिश्र संस्कृतीच्या वारशाचे जतन करावे.

(छ) नैसर्गिक पर्यावरणाचे जतन करावे. सजीव प्राण्यांबद्दल दयाबुद्धी बाळगावी.

(ज) वैज्ञानिक दृष्टी, मानवतावाद आणि जिज्ञासूवृत्ती अंगी बाळगावी.

(झ) सार्वजनिक मालमत्तेचे जतन करावे. हिंसेचा त्याग करावा.

(ञ) देशाची उत्तरोत्तर प्रगती होण्यासाठी व्यक्तिगत व सामूहिक कार्यात उच्चत्वाची पातळी गाठण्याचा प्रयत्न करावा.

(ट) ६ ते १४ वयोगटातील आपल्या पाल्यांना पालकांनी शिक्षणाच्या संधी उपलब्ध करून द्याव्यात.

• चित्रे पाहा. प्रत्येक चित्राचे नाव सांगा. वाहने रेषेने जोडा.

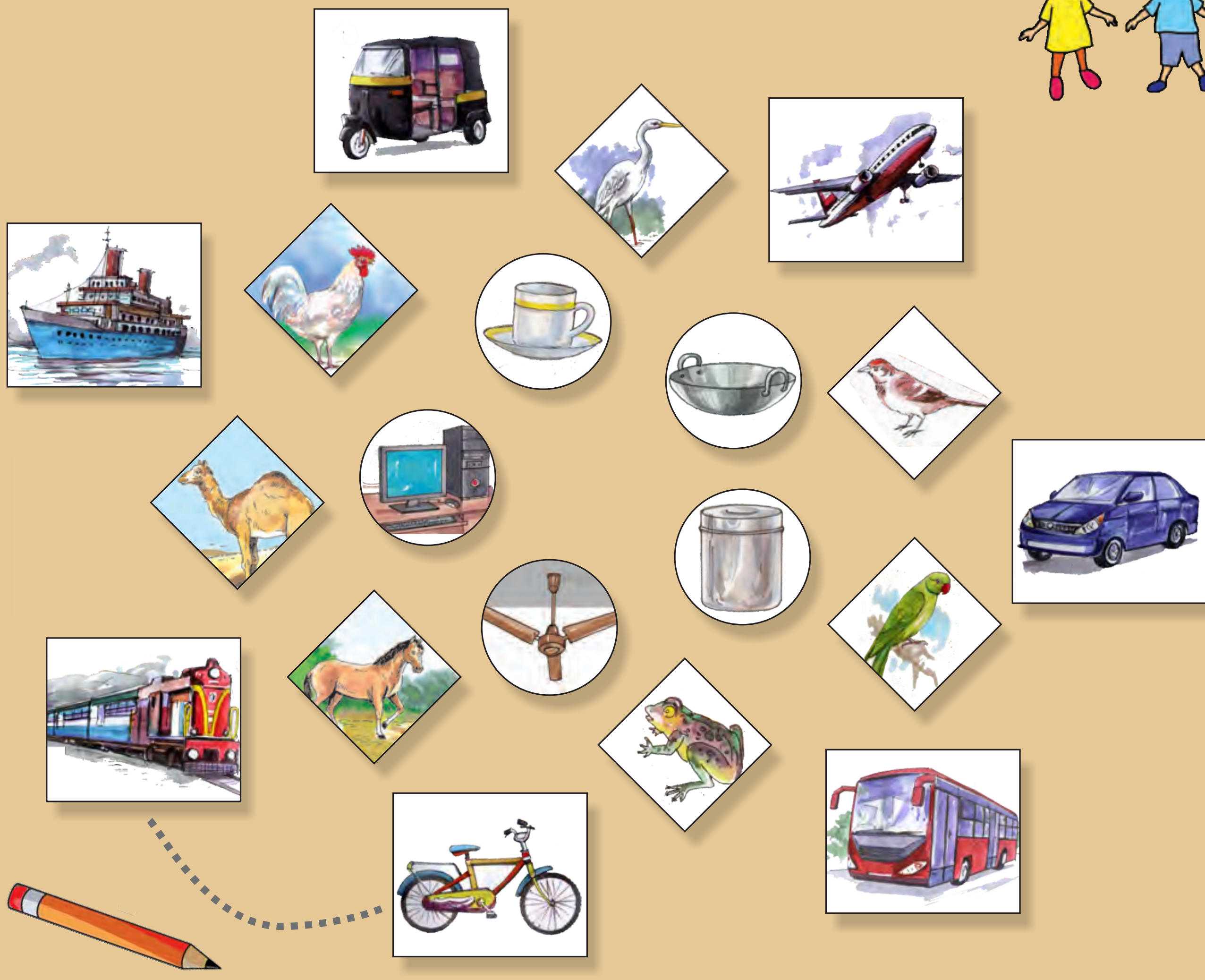

• पाहा. ऐका. म्हणा.

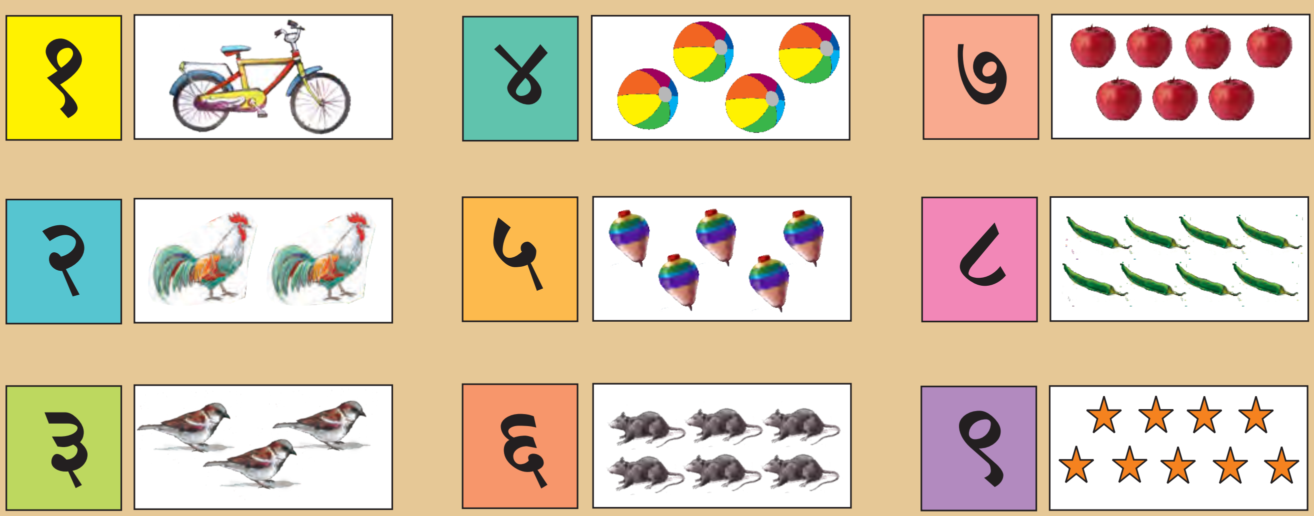

• वर दिलेल्या चौकोनांतील चित्रे मोजा व अंक सांगा.

AMARATHI-2ND-STD-ASPAS-1

आपल्या स्मार्टफोनवरील DIKSHA APP द्वारे पाठ्यपुस्तकाच्या पहिल्या पृष्ठावरील Q. R. Code द्वारे डिजिटल पाठ्यपुस्तक व प्रत्येक पाठामध्ये असलेल्या Q. R. Code द्वारे त्या पाठासंबंधित अध्ययन अध्यापनासाठी उपयुक्त दृकश्राव्य साहित्य उपलब्ध होईल.

मजेत शिकूया मराठी

इयत्ता दुसरी

अमराठी माध्यमांच्या शाळांतील

(हिंदी, इंग्रजी, उर्दू, कन्नड, गुजराती, तेलुगू, सिंधी इ.)

विद्यार्थी व शिक्षकांसाठी पाठ्येतर पूरक पुस्तिका

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे ४११ ००४.

प्रथमावृत्ती : २०१४
आठवे पुनर्मुद्रण : २०२२

© **महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे – ४११००४.**

या पुस्तकाचे सर्व हक्क महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळाकडे राहतील. या पुस्तकातील कोणताही भाग संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ यांच्या लेखी परवानगीशिवाय उद्धृत करता येणार नाही.

मराठी भाषा समिती :

डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले, अध्यक्ष
प्रा. रा. रं. बोराडे, सदस्य
इरगोंडा पाटील, सदस्य
फादर फ्रान्सिस दिब्रिटो, सदस्य
वाहरू सोनवणे, सदस्य
प्रा. प्रज्ञा दया पवार, सदस्य
डॉ. सुभाष सावरकर, सदस्य
किशोर दरक, सदस्य
श्रीमती उषादेवी प्रताप देशमुख (सदस्य-सचिव)

मराठी भाषा समिती – कार्यगट सदस्य

हरी गंगाधर नारलावार
प्रा. सर्जेराव रणखांब
श्रीमती रेणू दांडेकर
प्रा. जयवंत पाटील
डॉ. रोहिणी गायकवाड
डॉ. मंदा नांदूरकर
प्रा. डॉ. सिसिलिया कार्व्हालो
प्रा. डॉ. सुनीता सुळेकर
डॉ. संध्या पवार
श्रीकांत चौगुले
पद्माकर कुलकर्णी
शिवा कांबळे
नीलेश निमकर
एकनाथ आव्हाड
अतुल कुलकर्णी
वेच्या रूध्या गावित

प्रकाशक
विवेक उत्तम गोसावी
नियंत्रक
पाठ्यपुस्तक निर्मिती मंडळ,
प्रभादेवी, मुंबई - २५.

संयोजन : श्रीमती उषादेवी प्रताप देशमुख
प्र. विशेषाधिकारी, मराठी

चित्रकार : श्री. राजेंद्र गिरधारी

मुखपृष्ठ : श्री. राजेंद्र गिरधारी

अक्षरजुळणी : भाषा विभाग, पाठ्यपुस्तक मंडळ, पुणे.

निर्मिती : सच्चिदानंद आफळे, मुख्य निर्मिती अधिकारी
संदीप आजगांवकर, निर्मिती अधिकारी

कागद : ७० जी.एस.एम. क्रिमवोव्ह

मुद्रणादेश : N/PB/2022-23/

मुद्रक : M/s.

प्रस्तावना

महाराष्ट्र शासनाने राज्यातील इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांसह सर्व अमराठी माध्यमांच्या शाळांमध्ये इयत्ता पहिलीपासून मराठी भाषा विषय अनिवार्य करण्याचा धोरणात्मक निर्णय सन २००९ मध्ये घेतला. 'प्राथमिक शिक्षण अभ्यासक्रम २०१२'मध्येही याच धोरणानुसार, अनिवार्य मराठी हा विषय इयत्ता पहिलीपासून समाविष्ट करण्यात आला आहे. इयत्ता पहिली व दुसरीच्या स्तरावर मराठी हा विषय शिक्षकांनी श्रवण, भाषण व संभाषण या कौशल्यांच्या स्वरूपात शिकवावा आणि त्या विषयासाठी 'पाठ्यपुस्तक'असू नये अशी अपेक्षा आहे; म्हणून इयत्ता दुसरीकरिता मराठी विषयाची ही छोटेखानी पाठ्येतर पूरक पुस्तिका पाठ्यपुस्तक मंडळाने तयार केली आहे.

या पाठ्येतर पूरक पुस्तिकेमध्ये गाणी, गोष्टी दिल्या आहेत. तसेच परिचित, अपरिचित पक्षी, प्राणी, वाहने, खेळ-खेळणी, घरातील वस्तू, भाज्या व फळे इत्यादींची रंगीत चित्रे व शब्दांतून त्यांचा परिचय करून दिलेला आहे. काही सूचना व कृती दिल्या आहेत. शिक्षकांना अध्यापन करणे सुलभ जावे यासाठी पुस्तिकेच्या शेवटी 'दिशा अध्ययन-अध्यापनाची' या शीर्षकाखाली मार्गदर्शन केले आहे. मराठी भाषेचे अध्ययन-अध्यापन परिणामकारक व दर्जेदार होण्यासाठी त्याचा उपयोग करावा.

मराठी भाषा समिती, कार्यगट सदस्य आणि चित्रकार यांच्या आस्थापूर्वक परिश्रमांतून ही पुस्तिका तयार झाली आहे. ही पुस्तिका जास्तीत जास्त बिनचूक व दर्जेदार व्हावी, यासाठी राज्याच्या विविध भागांतील अमराठी माध्यमांच्या शाळांतील शिक्षकांकडून तिचे समीक्षण करून घेण्यात आले आहे. समीक्षकांच्या सूचना व अभिप्राय यांचा विचार करून मराठी भाषा समितीने या पुस्तिकेला अंतिम स्वरूप दिले आहे. मराठी भाषा समिती व कार्यगट सदस्य, संबंधित समीक्षक, चित्रकार या सर्वांचे मंडळ मनःपूर्वक आभारी आहे.

विद्यार्थी, शिक्षक व पालक या पुस्तिकेचे स्वागत करतील अशी आशा आहे.

(चं.रा.बोरकर)
संचालक
महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व
अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे.

पुणे
दिनांक : १४ नोव्हेंबर, २०१३

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	पाठाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१.	**पाऊस** (गाणे) – सरिता पदकी	१
२.	**मांजराची गंमत** (चित्रकथा)	२
३.	**खेळ खेळूया**	३
४.	**नक्कल करूया**	४
५.	**फळांचा राजा** (गाणे)	५
६.	**फळे मोजूया**	६
७.	**चित्रे पाहू, गप्पा मारू**	७
८.	**ओळख खेळांची**	८
९.	**झोपाळा गेला उडून** (चित्रकथा)	९
१०.	**भाजी घ्या, भाजी** (गाणे)	१०
११.	**ओळख भाज्यांची**	११
१२.	**वाहने ओळखू , गप्पा मारू**	१२
१३.	**ओळख वाहनांची**	१३
१४.	**शोधूया**	१४
१५.	**आपला परिसर – १**	१५
१६.	**आपला परिसर – २**	१६
१७.	**खार** (गाणे) – देवबा पाटील	१७
१८.	**माझे घर**	१८
१९.	**घरातील वस्तू**	१९
२०.	**ऐकूया, बोलूया**	२०
२१.	**कोऽ कोऽ कोंबडा!** (गाणे) – रमेश चिल्ले	२१
२२.	**योग्य काय ?**	२२
२३.	**माझी शब्दबाग**	२३
२४.	**कोण कसे ?**	२४
२५.	**कोण कोठे ?**	२५
२६.	**सारखे काय ?**	२६
२७.	**माझे शब्दभांडार**	२७
२८.	**माझे पान**	२८
•	**उद्दिष्टे, दिशा अध्ययन–अध्यापनाची**	२९

१. पाऊस

- गाणे ऐका. म्हणा. कृती करा.
- चित्र पाहा. सांगा. ऐका. चित्रात दाखवा.

आभाळ वाजलं — धडाड् धुम्
वारा सुटला — सूं सूं सुम्म्
वीज चमकली — चक् चक् चक्
जिकडे तिकडे — लख् लख् लख्
पाऊस आला — धो धो धो
पाणी वाह्यलं — सो सो सो
पाण्यात बोट — सोडली सोडली
हातभर जाऊन — बुडली बुडली
बोटीवर बसला — बेडुक बेडुक
तो ओरडला — डराँव डुक् डराँव डुक्

– सरिता पदकी

P-1

२. मांजराची गंमत

- चित्रे पाहा. प्रत्येक चित्रात काय काय दिसते ते सांगा.

१

२

३

४

- चित्रे पाहा. गोष्ट ऐका. गोष्ट सांगा. (शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांना गोष्ट सांगावी.)

- ऐका. म्हणा. नावे वाचा.

बाई

दूधवाला

पातेले

मांजर

उंदीर

३. खेळ खेळूया

- पाहा. ऐका. म्हणा.

वाका.

रंगवा.

लावा.

झोपा.

बोला.

दे.
घे.

- पाहा. ऐका. वाचा. सूचनेप्रमाणे करून दाखवा.

वाका.	रंगवा.	लावा.	झोपा.	बोला.
दे.	घे.	हसा.	थांबा.	वाजवा.

४. नक्कल करूया

● पाहा. ऐका. करून दाखवा.

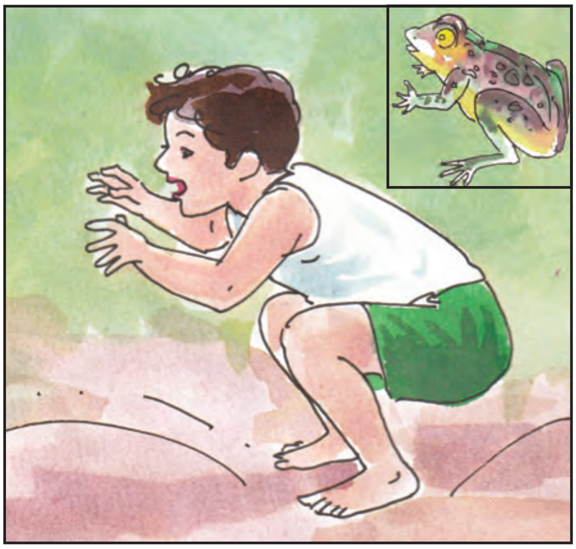

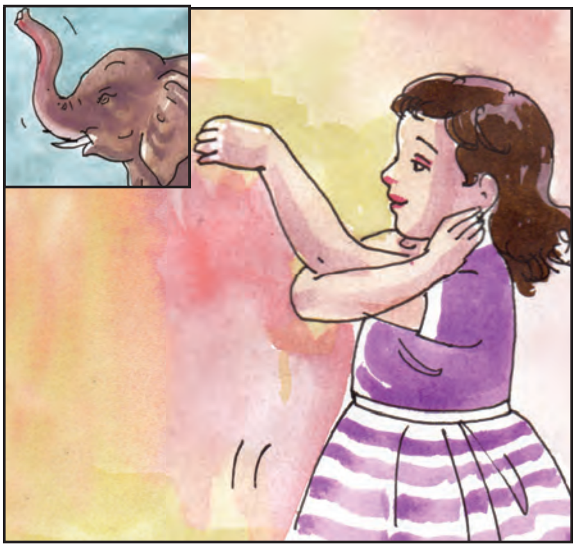

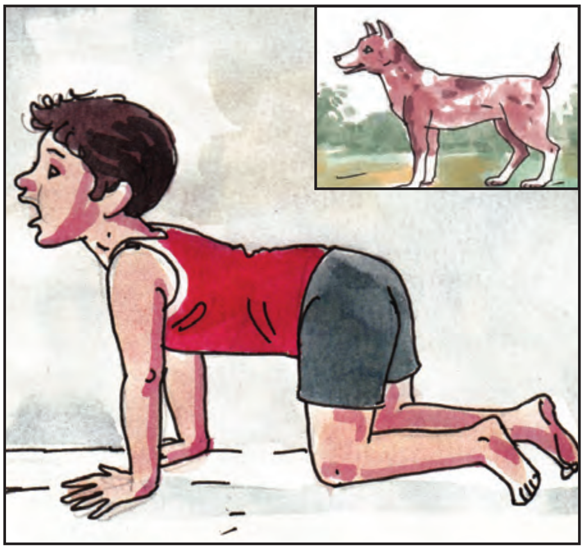

● नावे ऐका. वाचा. त्यांच्यासारखी कृती करा व आवाज काढा.

ससा	माकड	मासा	वासरू	बकरी
गाय	साप	मांजर	उंदीर	चिमणी

५. फळांचा राजा

- **गाणे ऐका. म्हणा.**

नाशिकची द्राक्षं गोडच गोड,
नागपूरच्या संत्र्याची छानदार फोड.

वसईच्या केळ्यांचा मोठा मान,
केळ्यांचं शिकरण लागतं छान.

पनवेलचे कलिंगड लालच लाल,
खाऊन पहाल तर खूशच व्हाल.

अहमदाबादची बोरं हिरवीगार,
खावीशी वाटतात फार फार.

पुरेत गप्पा, तुम्ही थांबा,
फळांचा राजा मी आंबा.

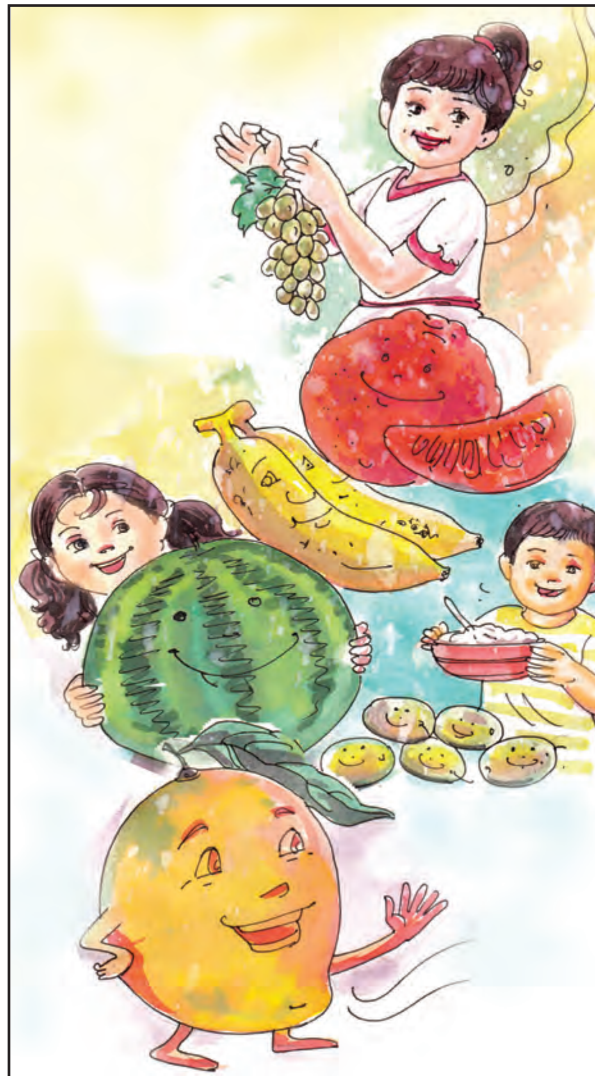

- **गाण्यात आलेली फळांची नावे सांगा.**
- **गाण्याशेजारी दिलेल्या चित्रातील फळे ओळखा. फळे दाखवा.**
- **पाहा. ऐका. म्हणा. नावे वाचा.**

HOVLAH

पपई

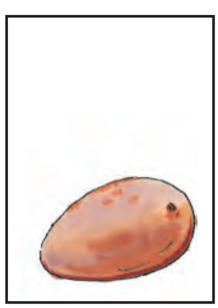

चिकू

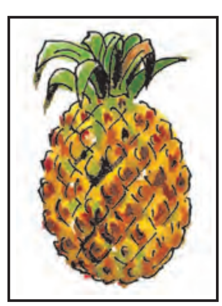

अननस

पेरू

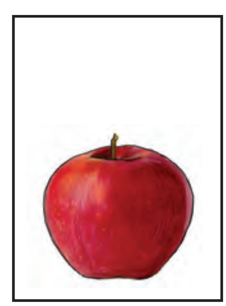

सफरचंद

६. फळे मोजूया

● पाहा. मोजा. सांगा.

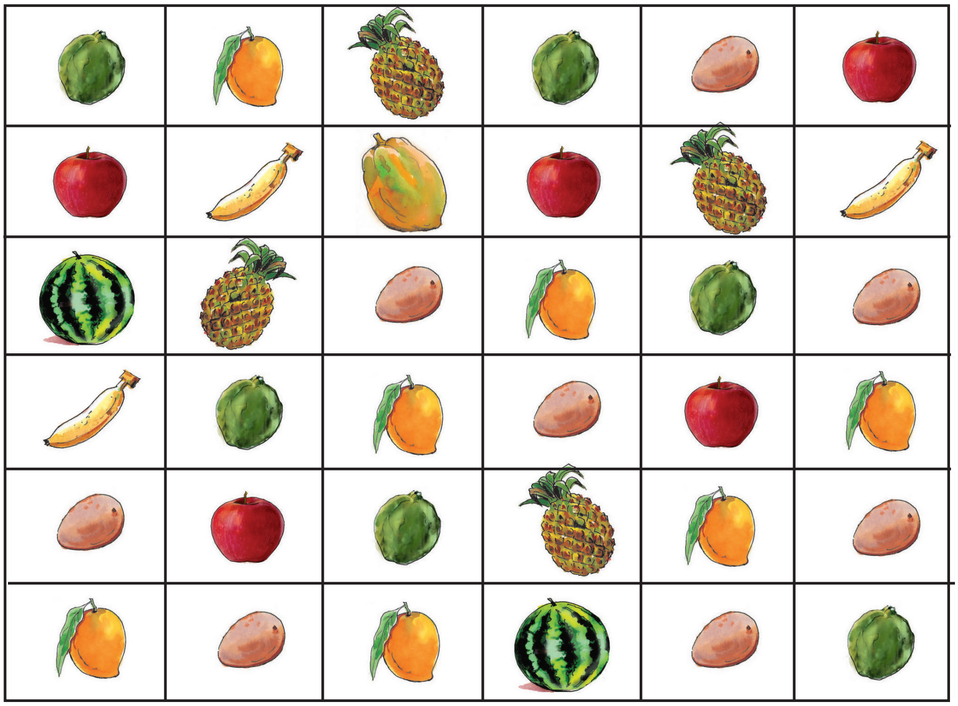

HR5HCA

● वरील चौकोनांतील फळे मोजा. संख्या लिहा.

जसे :

पपई ☆ १

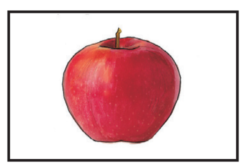 सफरचंदे ☆

कलिंगडे ☆

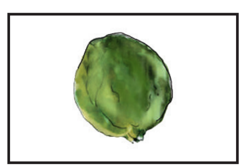 पेरू ☆

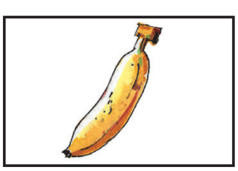 केळी ☆

आंबे ☆

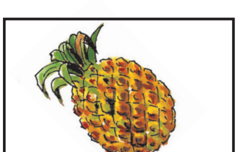 अननस ☆

चिकू ☆

७. चित्रे पाहू, गप्पा मारू

- चित्रे पाहा. त्यांविषयी गप्पा मारा.

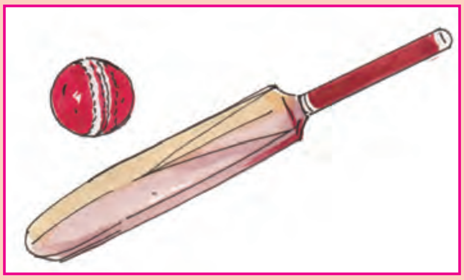

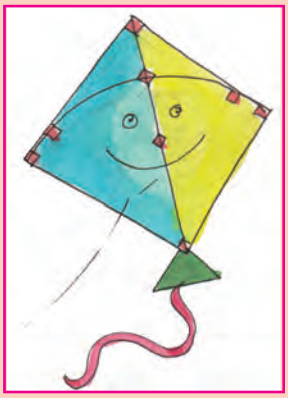

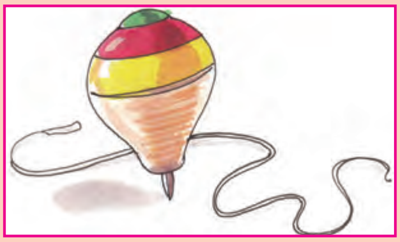

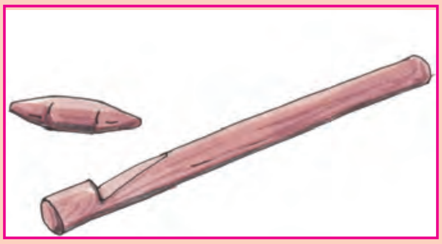
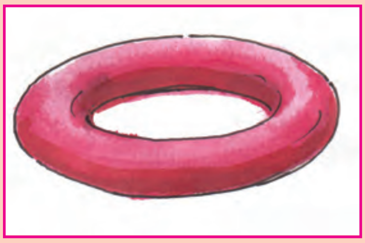

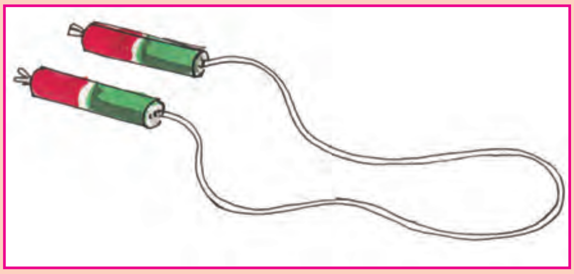

८. ओळख खेळांची

HRN9FK

- **प्रत्येक चित्रात काय काय दिसते ते सांगा.**

- **ऐका. म्हणा.** (रिकाम्या जागी वर्गातील मुलाचे/मुलीचे नाव वापरावे.)

१. मुले कबड्डी खेळत आहेत. .... कबड्डी छान खेळतो./खेळते.

२. मुली खो-खो खेळत आहेत. .... ला खो-खो खेळ आवडतो.

३. मुले लगोरी खेळत आहेत. .... चेंडू अचूक फेकतो./फेकते.

४. मुले क्रिकेट खेळत आहेत. .... क्रिकेट छान खेळतो./खेळते.

- **चित्रे पाहा. ऐका. म्हणा. नावे वाचा.**

लगोरी

भोवरा

पतंग

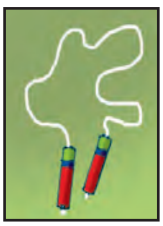
दोरी

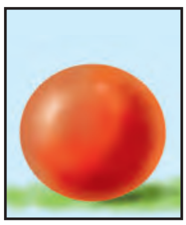
चेंडू

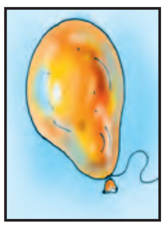
फुगा

९. झोपाळा गेला उडून

- चित्रे पाहा. चित्रांत काय काय दिसते ते सांगा.
- पाहा. ऐका. म्हणा.

एका तळ्यात दोन बेडूक होते.
एकदा त्यांना पाण्यात दोन खांब दिसले.
त्यांनी एक वेल आणून खांबांना बांधला.

वेलाचा छानदार झोपाळा तयार झाला.
दोघेही बेडूक त्यावर बसून झोके घेऊ लागले.

तोच काय गंमत झाली, अचानक तो
झोपाळा उडू लागला !

ते दोन खांब नसून एका बगळ्याचे पाय आहेत, हे लक्षात आल्यावर बेडकांनी पटकन पाण्यात उड्या मारल्या.

१०. भाजी घ्या, भाजी

- गाणे ऐका. म्हणा.
- चित्र पाहा. सांगा. ऐका. दाखवा.

भाजी घ्या हो भाजी,
ताजी ताजी भाजी.
चवळी कोवळी कोवळी,
लिंबे आंबट पिवळी.
पालक, शेपू, मेथीची,
जुडी हिरव्या पातीची.
मिरची तिखट मोठी,
आणली चवीसाठी.
मुळा, गाजर, कांदा,
आणला की हो दादा.
वांगी घ्या नि टमाटे,
पराठ्याला बटाटे.
काकडी अन् कोथिंबीर,
छान होते कोशिंबीर.

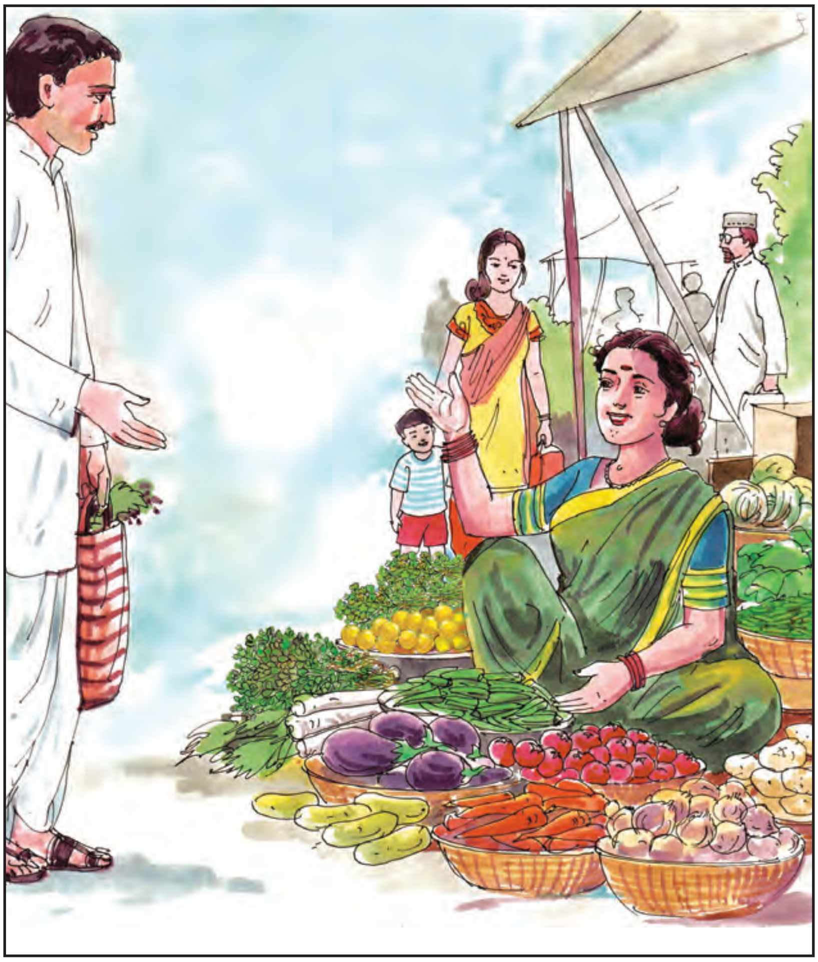

- गाण्यात आलेली भाज्यांची नावे सांगा.
- गाण्यात आलेल्या पदार्थांची नावे सांगा.
- चित्रे पाहा. ऐका. म्हणा. नावे वाचा.

HS71IV

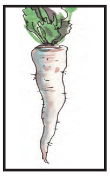

लिंबू मेथी मिरची मुळा गाजर कांदा टमाटा

११. ओळख भाज्यांची

- पाहा. ओळखा. नावे सांगा.
- पाहा. ऐका. नावे सांगा.

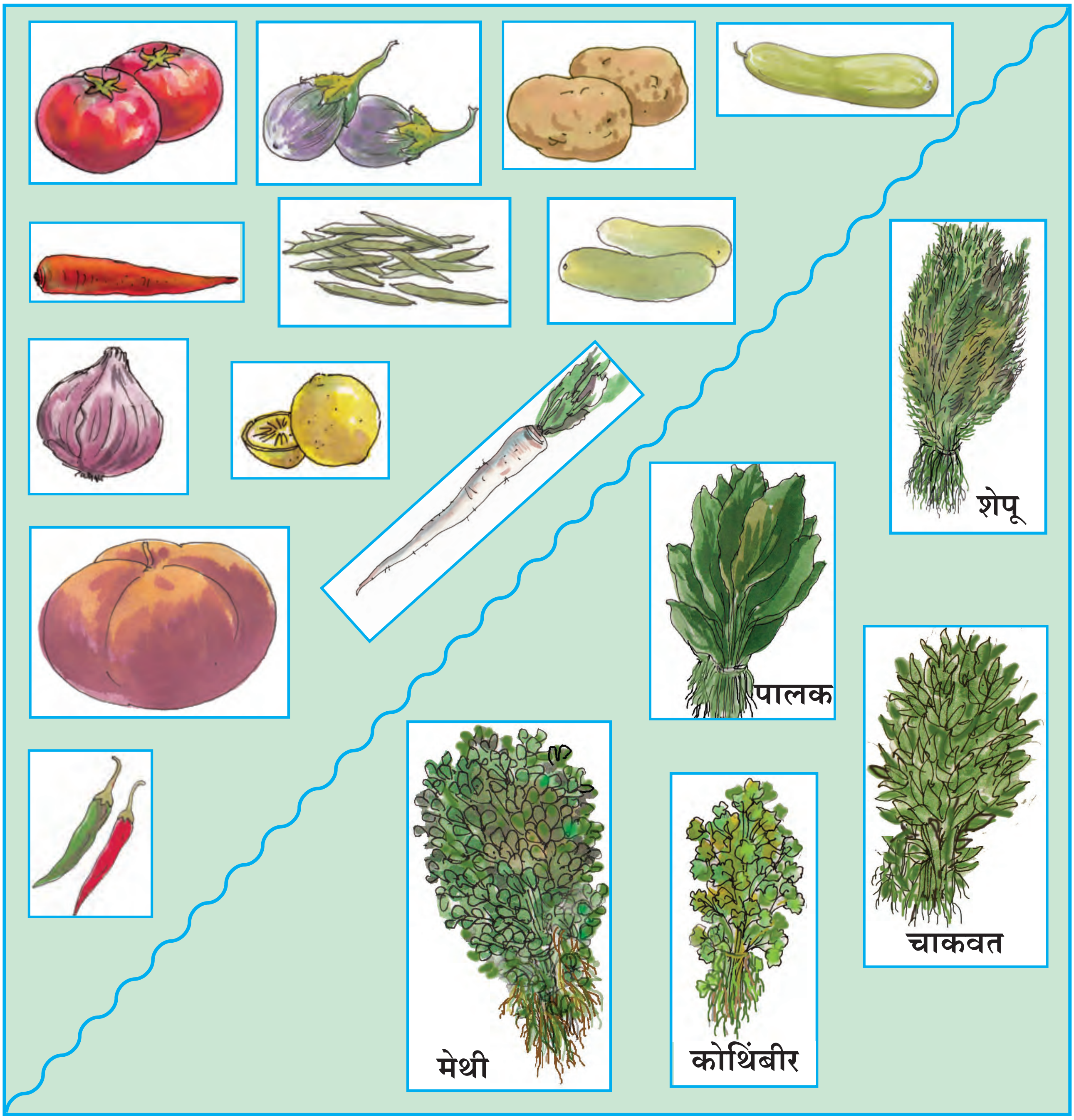

- भाज्यांविषयी गप्पा मारा.

१२. वाहने ओळखू , गप्पा मारू

- चित्र पाहा. चित्रात काय काय दिसते ते सांगा.

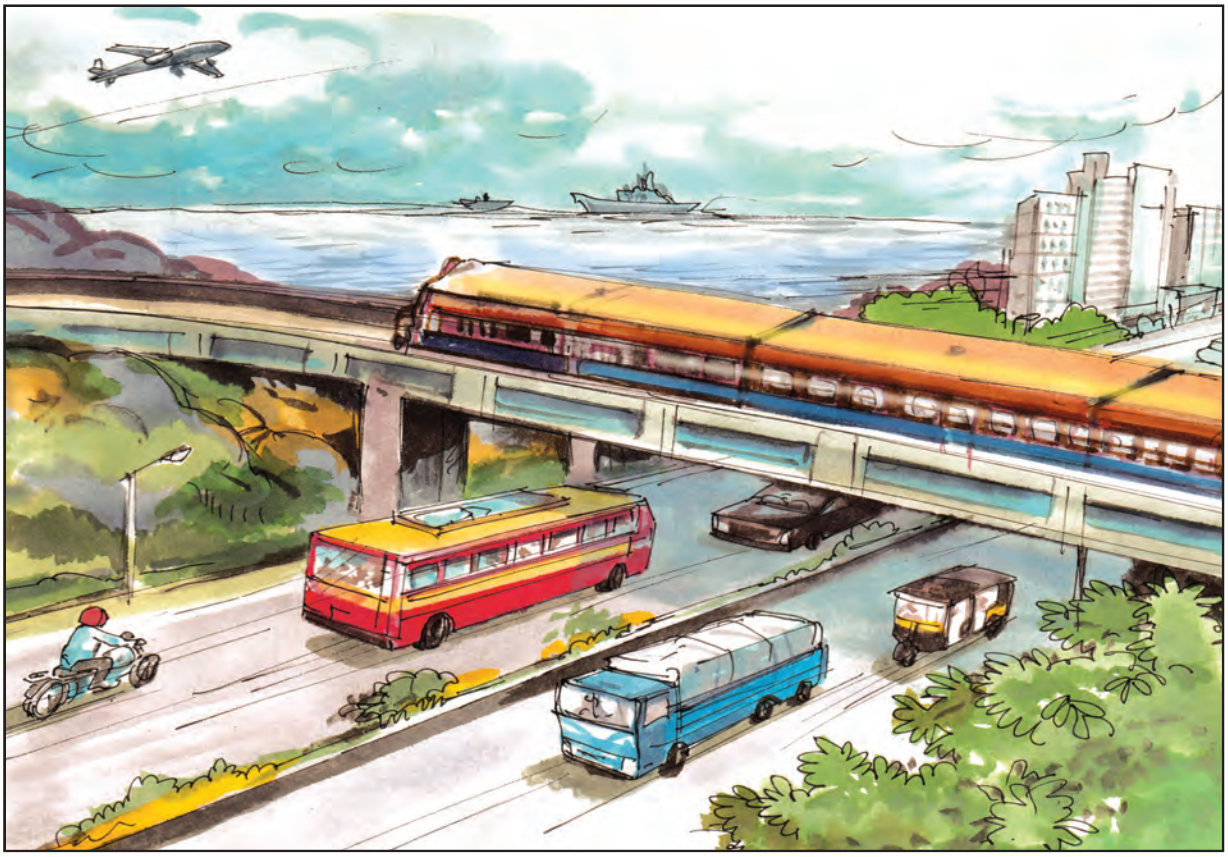

- पाहा. ठिपके जोडा. वाहन बनवा.

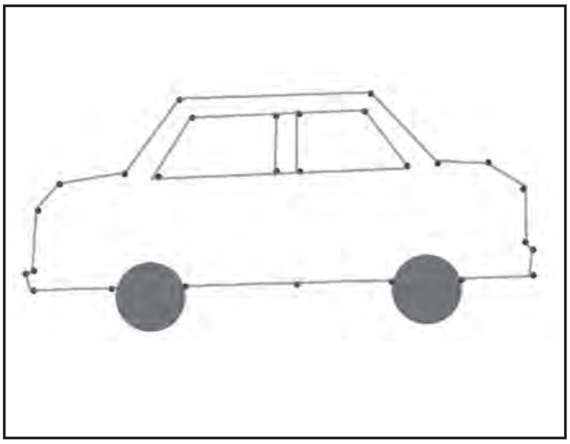

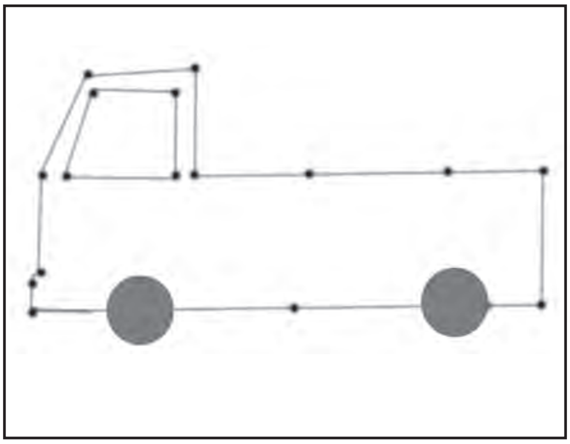

- वाहनांच्या चित्रांचा संग्रह करा.
  तुम्ही कोणकोणत्या वाहनांतून फिरायला गेला होतात, त्याविषयी सांगा.

१३. ओळख वाहनांची

- चित्रात काय काय दिसते ते सांगा.

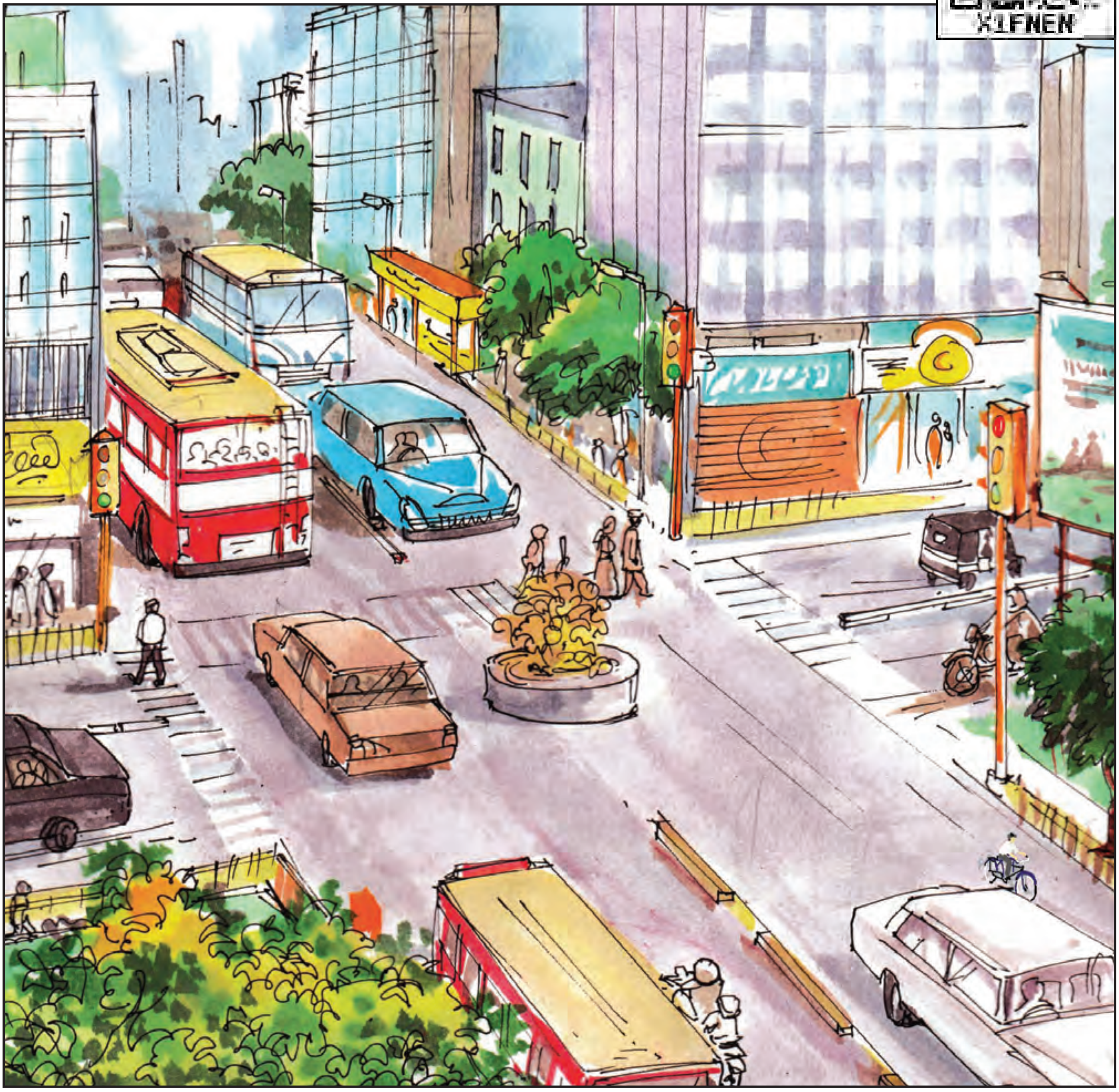

- चित्रे पाहा. ऐका. म्हणा. नावे सांगा.

					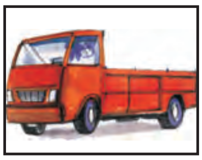
बस	रिक्षा	सायकल	कार	आगगाडी	ट्रक

P-13

१४. शोधूया

- खाली फळांची चित्रे दिली आहेत. फळांची नावे चौकोनातून शोधा. वाचा. चौकानात दाखवल्याप्रमाणे त्यांच्या नावाभोवती खूण करा.

स	अ	फ	चि	बो
फ	न	ण	कू	रे
र	न	स	के	द्रा
चं	स	पे	ळी	क्षे
द	स	रू	सं	त्र

- पक्षी असेल तर चौकोनांत ○ अशी खूण करा. प्राणी असेल तर △ अशी खूण करा.
- पक्ष्यांची नावे वाचा. प्राण्यांची नावे वाचा.

चिमणी ☐

उंट ☐

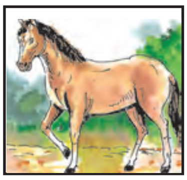 घोडा ☐

मोर ☐

पोपट ☐

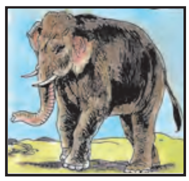 हत्ती ☐

म्हैस ☐

बगळा ☐

बेडूक ☐

कावळा ☐

१५. आपला परिसर – १

● चित्रे पाहा. सांगा.

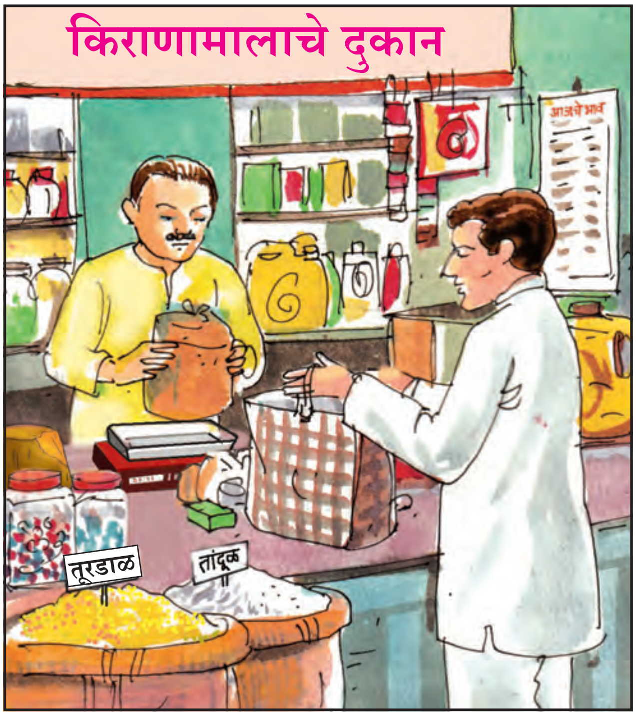

किराणामालाचे दुकान

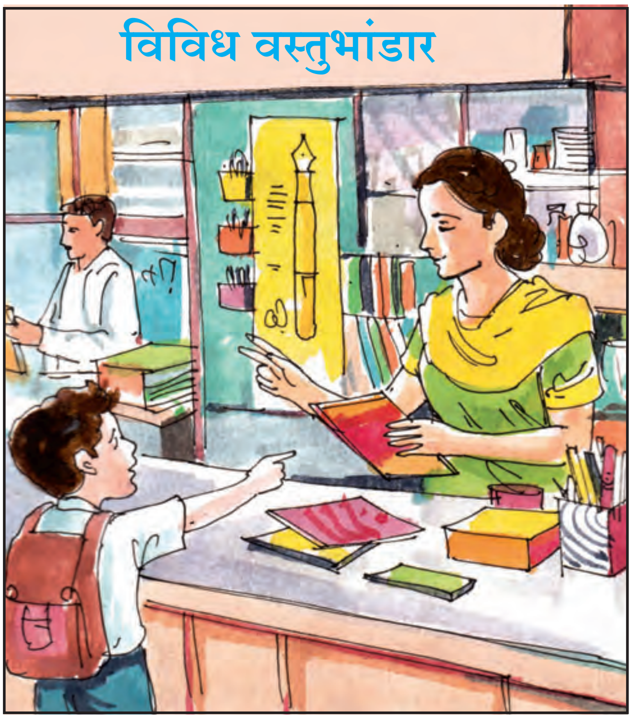
विविध वस्तुभांडार

कापड दुकान

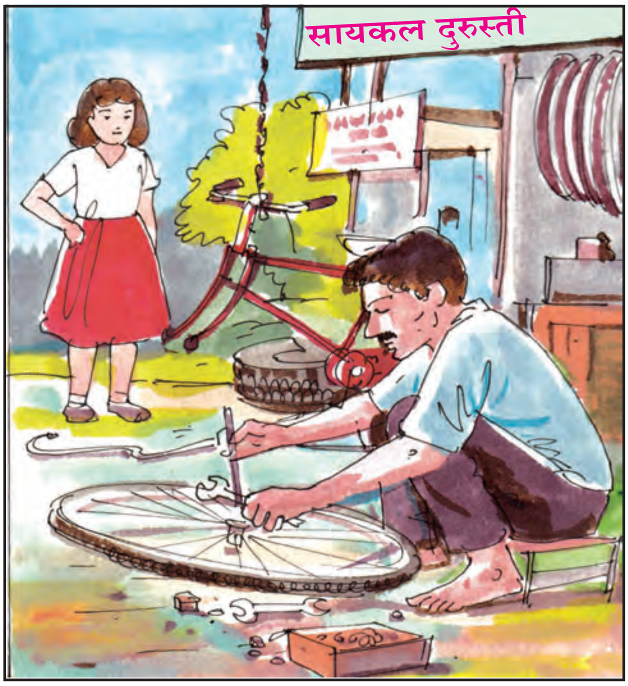
सायकल दुरुस्ती

● आपल्या परिसरातील दुकानांना भेटी द्या. माहिती मिळवा. सांगा.

१६. आपला परिसर – २

X28BJL

● चित्र पाहा. सांगा.

● नाव ऐका. वाचा.

दवाखाना

बसस्थानक

रेल्वेस्थानक

उद्यान

● वरील ठिकाणांना भेटी द्या. माहिती विचारा. सांगा.

१७. खार

X2H7L9

- गाणे ऐका. म्हणा.
- चित्र पाहा. सांगा. ऐका. चित्रात दाखवा.

सुंदर मजेदार,
शेपूट तिचे झुबकेदार.

बसते कशी डौलदार,
उभी राहते ऐटदार.

लुकलुक डोळे बघती,
खुटखुट कान ऐकती.

भरभर पळे रस्त्यावर,
झरझर चढे झाडावर.

धडपड करी फार,
झटपट होई पसार.

छान छान अशी खार,
साऱ्यांना आवडे फार फार.

– देवबा पाटील

१८. माझे घर

- पाहा. ओळखा. सांगा.

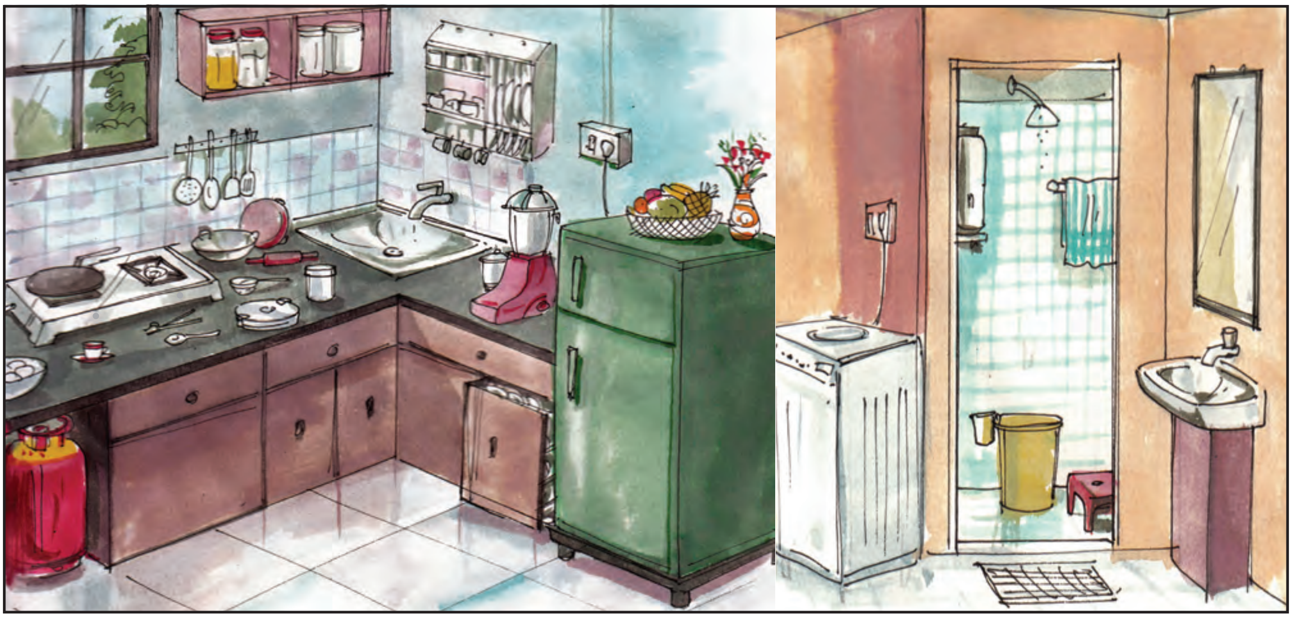

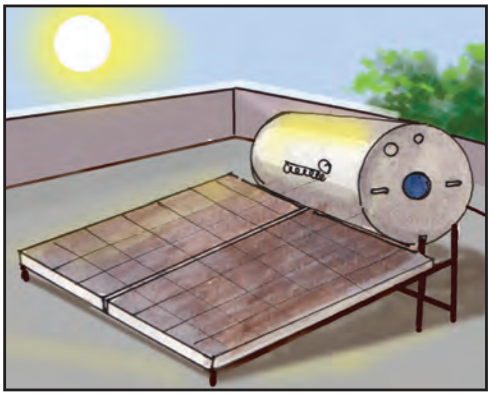

- तुमच्या घरातील दहा वस्तूंची नावे सांगा.

१९. घरातील वस्तू

X2ZYPJ

- पाहा. ऐका. वाचा.
- स्वयंपाकघरातील वस्तूंपुढे ✓ अशी खूण करा. बैठकीच्या खोलीतील वस्तूंपुढे ○ अशी खूण करा. इतर ठिकाणी असलेल्या वस्तूंपुढे △ अशी खूण करा.

डबा

कढई

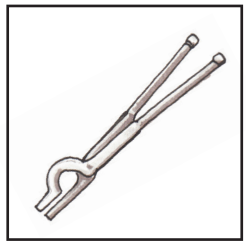
सांडशी

गाळणी

चमचा

कप

कपबशी

वॉशिंग मशीन

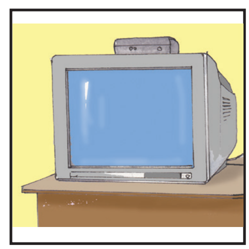
टीव्ही

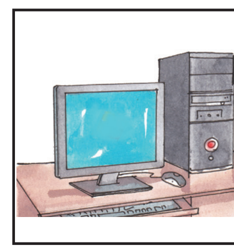
संगणक

मोबाईल

मिक्सर

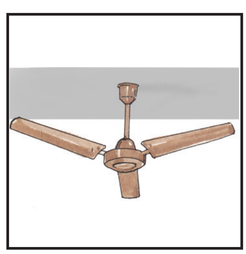
पंखा

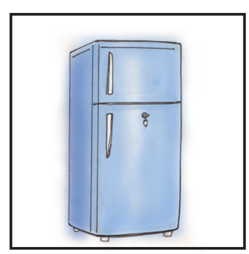
फ्रीज

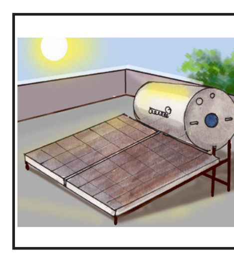
सौरबंब

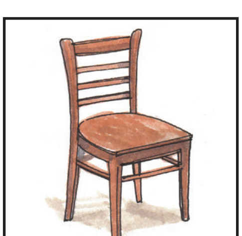
खुर्ची

उलथने

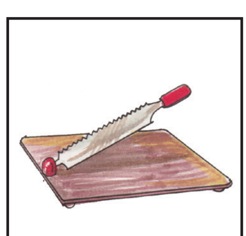
विळी

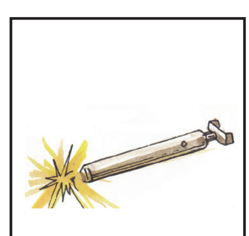
लायटर

तवा

२०. ऐकूया, बोलूया

X39UR7

• पाहा. ऐका. बोला.

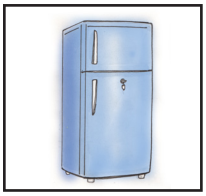

फ्रीज आजी फ्रीजमध्ये दूध ठेवते.

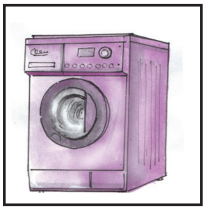

वॉशिंग मशीन आईने वॉशिंग मशीनमध्ये कपडे धुतले.

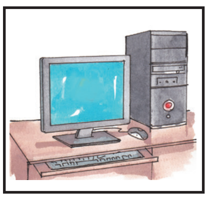

संगणक दादा संगणकावर चित्रे काढतो.

टीव्ही कविताने टीव्हीवर सिंह पाहिला.

मोबाईल खूप लोक मोबाईलचा वापर करतात.

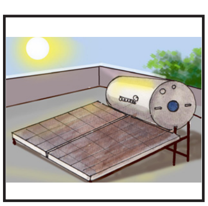

सौरबंब वीजबचतीसाठी सौरबंबाचा वापर करतात.

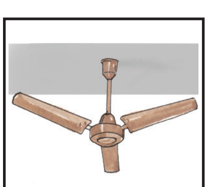

पंखा ताई पंखा चालू कर.

२१. कोऽ कोऽ कोंबडा !

● ऐका. म्हणा.

कोऽ कोऽ कोंबडा,
पांढरा नि तांबडा.
छपरावर जाऊन,
पाय झाला लंगडा.
कोऽ कोऽ कोंबडा !

चिव चिव चिमणी,
खाते दाणे, पिते पाणी.
कंठात मणी, चोचीत गाणी,
घरट्यात झुलते चिऊताई राणी.
चिव चिव चिमणी !

काव काव कावळा,
काळा नि सावळा.
म्हणतो मी भोळा,
पण खाऊवर डोळा.
काव काव कावळा !

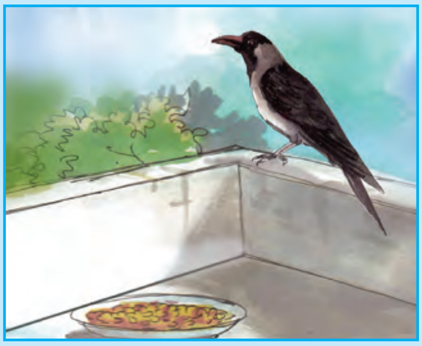

मिठू मिठू पोपट,
करतो वटवट.
पानात लपतो,
कैरी खातो.
मिठू मिठू बोलतो !

– रमेश चिल्ले

२२. योग्य काय ?

- पाहा. ऐका. योग्य चित्रासाठी ✓ अशी खूण करा. अयोग्य चित्रासाठी × अशी खूण करा.

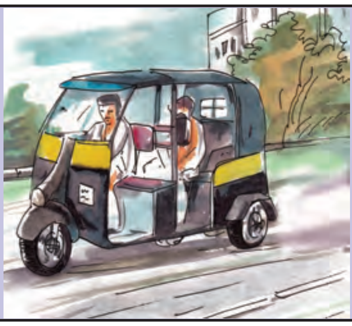

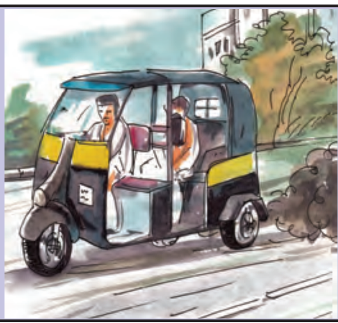

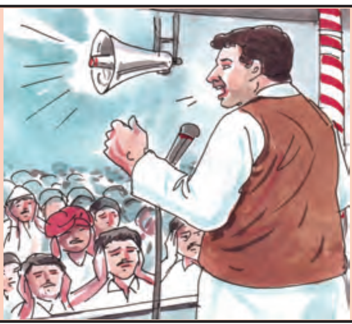

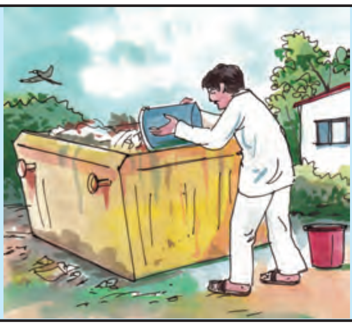

२३. माझी शब्दबाग

- फासा टाका. शब्द वाचा.

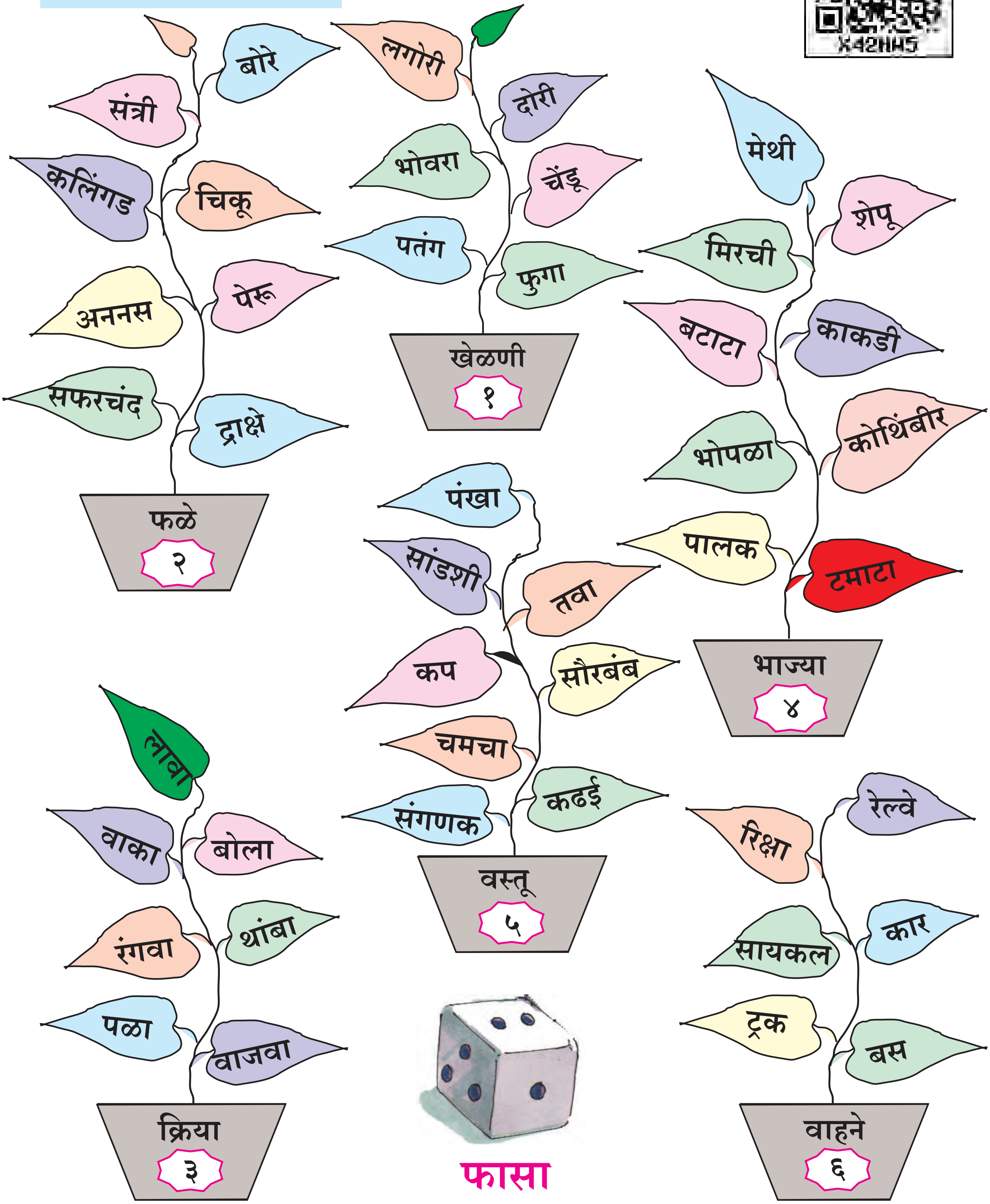

२४. कोण कसे ?

- चित्रे पाहा. ऐका. खुणा करा.

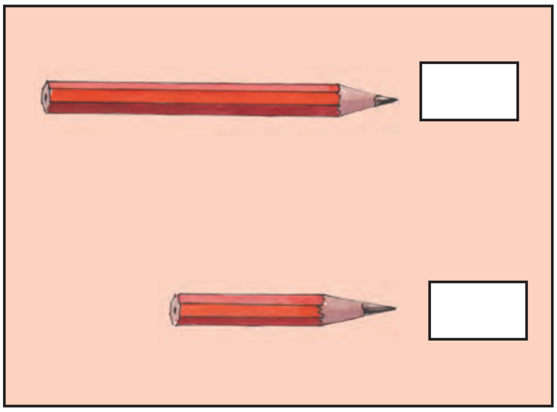

लांब पेन्सिलीपुढे ●● अशी खूण व आखूड पेन्सिलीपुढे ● अशी खूण करा.

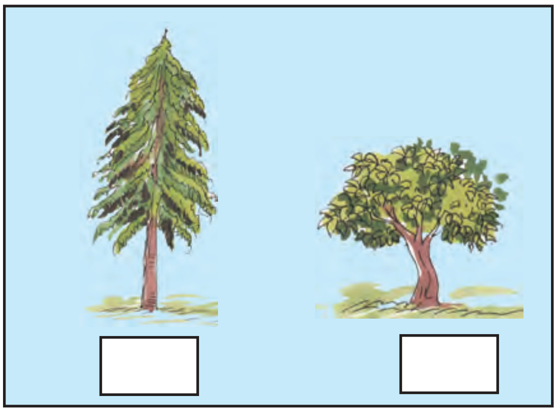

उंच झाडाखाली ●● अशी खूण व ठेंगण्या झाडाखाली ● अशी खूण करा.

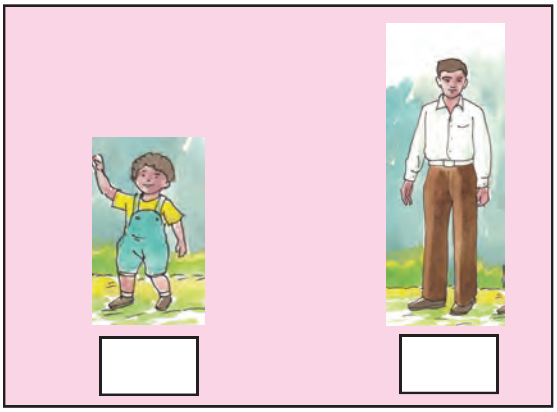

मोठ्याखाली ●● अशी खूण व लहानखाली ● अशी खूण करा.

जड वस्तूखाली ●● अशी खूण व हलक्या वस्तूखाली ● अशी खूण करा.

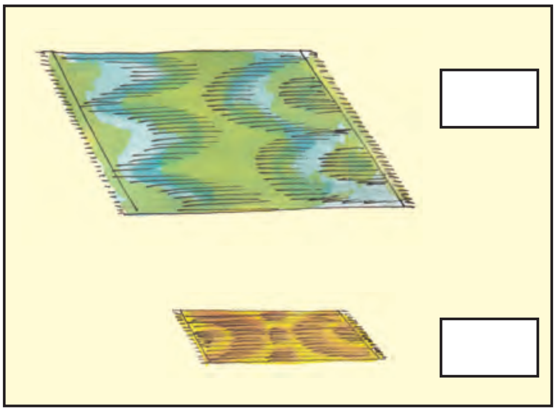

रुंद चटईसमोर ●● अशी खूण व अरुंद चटईसमोर ● अशी खूण करा.

२५. कोणत कोठे ?

- चित्रे पाहा. ऐका. सांगा.

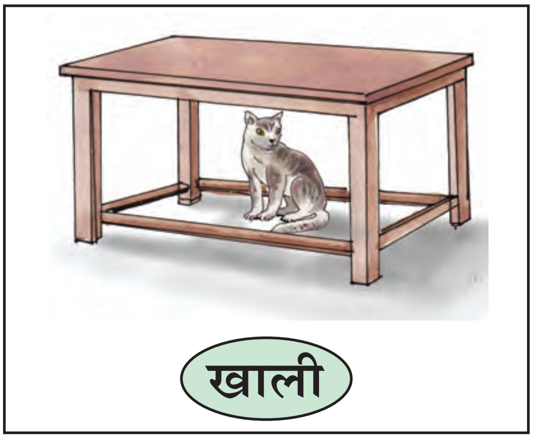

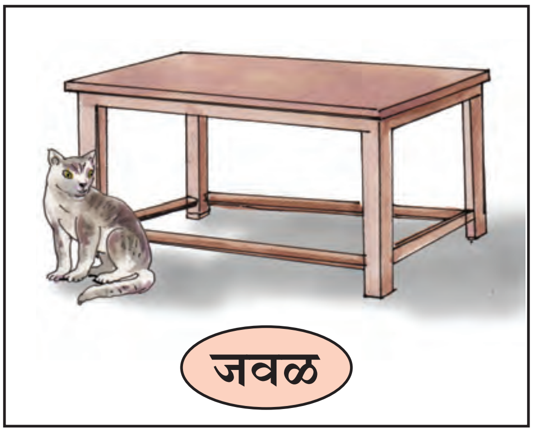

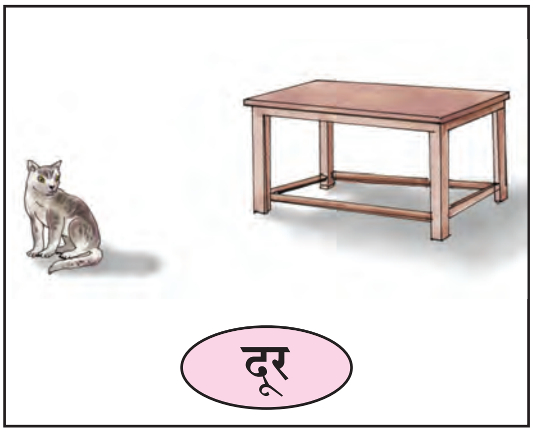

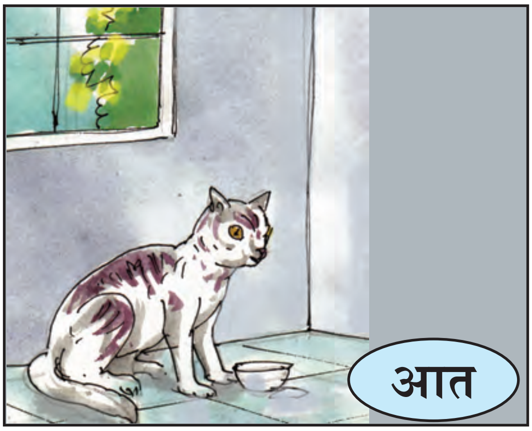

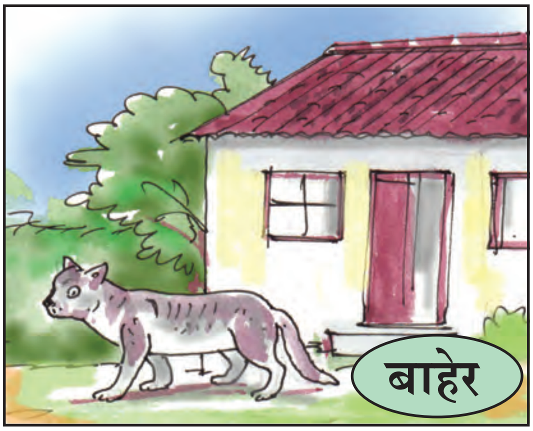

- तुमच्या वर्गाचे निरीक्षण करा. कोणती वस्तू कोठे आहे ते वरीलप्रमाणे सांगा.

२६. सारखे काय ?

X4U623

- शब्द वाचा. सारखी अक्षरे ओळखा. वाचा.

आ	र	सा	ब	का	ल
आई	कबुतर	बसा	बगळा	कान	टेबल
आजी	मोर	मासा	बदक	कावळा	सायकल
आजोबा	मगर	ससा	बटाटा	कासव	ढोल
	कार	हसा			वडील
	गाजर				

क	न	उं	डा	स	ळा
नाक	कान	उंट	रडा	म्हैस	कावळा
बदक	पवन	उंदीर	कोंबडा	बस	मुळा
पालक				अननस	

रू	पा	ई	व	प
घुंगरू	पाटी	आई	दौलतराव	पतंग
पेरू	पाय	पपई	कासव	पवन
	पातेले	राधिकाबाई		पपई

- वरील गोलांतील अक्षरे वापरून बनवलेले शब्द वाचा.

आरसा, साप, कासव, पाल, डास, काळा, काल,
साल, पपई, सई, कर, करू, सार, ससा, पाडा, सरडा,
पाळा, आवळा, आकडा, वडा, पाव, डाव, वळा, काका

२७. माझे शब्दभांडार

- चित्र पाहा. ऐका. सांगा.

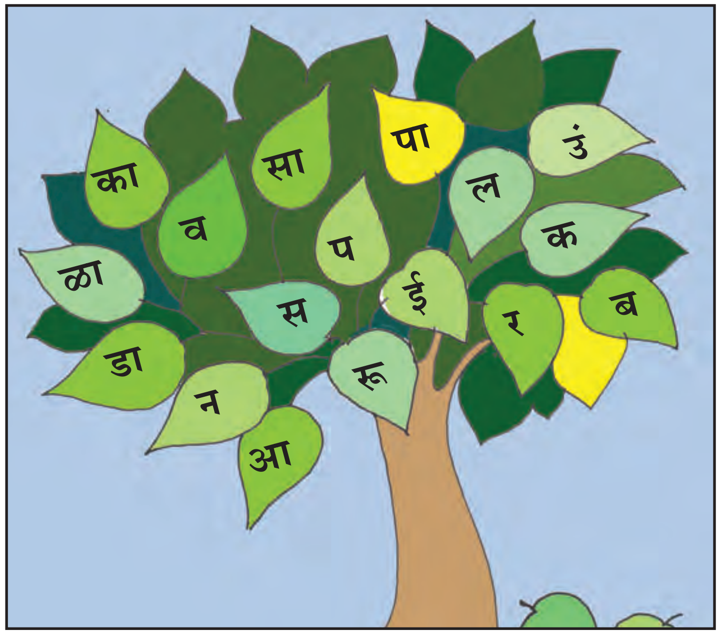

- वाचा. बोट फिरवा.

ससा

साप

डास

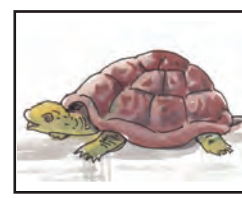
कासव

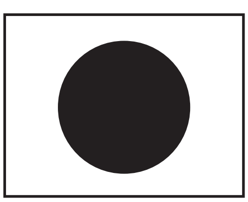
काळा

कावळा

कार

कान

पाल

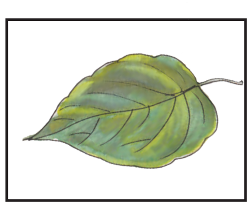
पान

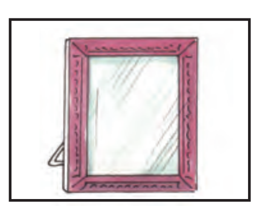
आरसा

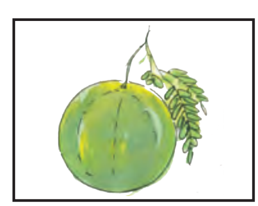
आवळा

२८. माझे पान

- **वाक्यांतील रिकाम्या जागी कंसातील एक-एक शब्द वापरून वाक्ये वाचा.**

१. मला .... हे फळ आवडते. (पपई, चिकू, अननस, द्राक्ष, पेरू, सफरचंद)

२. मला .... हा खेळ खेळता येतो. (कबड्डी, खो-खो, लगोरी)

३. मी .... हा पक्षी पाहिला नाही. (बदक, कबुतर, कोंबडा, बगळा)

४. मला .... हा पक्षी आवडतो. (बगळा, चिमणी, मोर, पोपट, कावळा)

५. मला .... हा प्राणी आवडतो. (उंट, हत्ती, घोडा, म्हैस, सिंह, वाघ, गाय, उंदीर)

६. मी .... ही पालेभाजी खाल्ली. (पालक, शेपू, मेथी, चाकवत)

७. मला .... हे वाहन आवडते. (रिक्षा, बस, सायकल, आगगाडी, ट्रक, कार)

८. मी .... उडवतो. मी .... फेकतो. मी .... फिरवतो.
(चेंडू, फुगा, पतंग, भोवरा)

- **चित्रे पाहा. रिकाम्या जागी योग्य शब्द वापरून वाक्ये वाचा.**

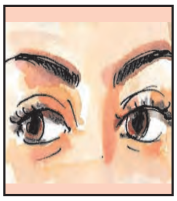

जसे : मी कानाने ऐकते.

१. मी .... चालते./चालतो.

२. मी .... वास घेते./घेतो.

३. मी .... पाहते./पाहतो.

४. मी .... वस्तू उचलते./उचलतो.

X5CX50

उद्दिष्टे

विद्यार्थ्यांना पुढील उद्दिष्टे साध्य करण्यास मदत व्हावी, म्हणून पोषक वातावरण निर्माण करणे.

१. गाणी समूहात व एकट्याने म्हणणे.

२. चित्रमालिकेच्या साहाय्याने गोष्ट सांगण्याचा प्रयत्न करणे.

३. वस्तू, पशू, पक्षी, चित्र इत्यादींबद्दल माहिती सांगणे.

४. शाळेबद्दल, गावातील/शहरातील ठिकाणांबद्दल माहिती सांगणे.

५. आवडते खेळ, खेळणी, वाहने, अन्य वस्तू यांच्याबद्दल मित्रांशी गप्पा मारणे.

६. विविध लोकांशी योग्य प्रकारे संवाद साधणे.

७. किमान ६०० शब्दांची श्रवण शब्दसंपत्ती आणि २०० शब्दांची भाषण शब्दसंपत्ती विकसित करणे.

८. सुमारे ५० दृक्-शब्दांची वाचन शब्दसंपत्ती विकसित करणे.

९. सूचना वाचून सूचनेनुसार कृती करणे.

शिक्षकांसाठी
दिशा अध्ययन-अध्यापनाची

प्रत्येक पाठाखाली दिलेल्या कृती क्रमाने घ्याव्या. याशिवाय आपल्या कल्पकतेने काही कृती घेता येतील. काही कृती विद्यार्थ्यांचे गट करून घेता येतील.

१. पाऊस

१. विद्यार्थ्यांना चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे. चित्रात कोणकोणत्या गोष्टी दिसत आहेत हे विचारावे.

२. गाणे तालासुरात साभिनय म्हणावे.

३. गाण्याची एकेक ओळ म्हणावी. विद्यार्थ्यांकडून म्हणून घ्यावी. कृती करून घ्यावी.

४. गाणे म्हणण्याचा, कृतींचा पुरेसा सराव घ्यावा.

२. मांजराची गंमत

१. चित्रे क्रमाने दाखवावी.

२. प्रत्येक चित्रात काय दिसते ते विचारावे. उदा., मांजर, पातेले, किटली, उंदीर, दूधवाला, दूध, बाई.

३. चित्रांतील प्राणी, प्रसंग यांची ओळख करून द्यावी.

४. एकेक चित्र दाखवून गोष्ट सांगावी.

५. संपूर्ण गोष्ट सांगून झाल्यावर पुन्हा एकेक चित्र दाखवून त्यांतील शब्द विचारावे.
उदा., हे कोण आहे ? हे काय आहे ? मांजराच्या हातात काय आहे ? उंदीर का पळतो आहे ?

६. विद्यार्थ्यांनी सांगितलेले शब्द फलकावर लिहावे.

७. ते शब्द वाचून दाखवावे.

८. त्या शब्दांच्या नामपट्ट्या तयार कराव्या.

९. विद्यार्थ्यांकडून वाचून घ्याव्या.
१०. घरातील वस्तूंची नावे विचारावी.
११. ती फलकावर लिहून त्यांचे वाचन करून घ्यावे.
१२. शब्दवाचनाचा सराव घ्यावा.
१३. विद्यार्थ्यांना चित्रे दाखवत गोष्ट सांगावी. गोष्टीतील एकेक वाक्य सांगून विद्यार्थ्यांना मागून म्हणायला सांगावे.
१४. विद्यार्थ्यांना गोष्ट सांगायला लावावी. अडेल तिथे त्यांना मदत करावी.
मांजराची गोष्ट खालीलप्रमाणे –
दूधवाला आला. बाई झोपल्या होत्या. मांजराने पातेल्यात दूध घेतले. एवढ्यात मांजराला उंदीर दिसला. मांजर उंदरामागे धावले. पातेले हातातून निसटले. दूध सांडले आणि उंदीरही पळाला. मांजराची फजिती झाली.

३. खेळ खेळूया

१. एकेक चित्र दाखवावे.
२. चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे. त्यावर प्रश्न विचारावे.
जसे – मुलगा/मुलगी काय करत आहे ? कोणती कृती करत आहे ?
३. कृतींची ओळख झाल्यावर त्यांच्या नामपट्ट्या दाखवाव्या.
४. चित्र आणि नामपट्टी यांची ओळख करून द्यावी. नामपट्टी वाचनाचा पुरेसा सराव द्यावा.
५. नामपट्ट्यांचे वाचन घ्यावे. नामपट्टीप्रमाणे कृती करून घ्यावी.
६. 'राजा म्हणतो', हा खेळ घ्यावा.
जसे – विद्यार्थ्यांना गोलाकार उभे करावे. खेळ कसा खेळायचा याची माहिती द्यावी. कृतीची नामपट्टी दाखवावी. त्याप्रमाणे विद्यार्थ्यांना कृती करायला सांगावी. उदा., वाका, रंगवा, झोपा.

४. नक्कल करूया

१. विद्यार्थ्यांना चित्रे दाखवून त्यांचे निरीक्षण करायला सांगावे.
२. प्रत्येक चित्राशी संबंधित प्रश्न विचारावे.
जसे – चित्रातील प्राणी/पक्षी कोणता ? त्याच्या शेजारचा मुलगा/मुलगी कोणाची नक्कल करत आहे ?
३. चित्रांतील प्राणी/पक्षी यांची नक्कल करून घ्यावी.
४. चित्र न दाखवताच काही प्राण्यांची नावे फलकावर लिहावी.
५. ती नावे वाचून घ्यावी.
६. नावाप्रमाणे कृती/नक्कल करायला सांगावी.
जसे – मासा – दोन्ही हातांचे पंजे एकमेकांवर ठेवून अंगठे हालवणे.

५. फळांचा राजा

१. विद्यार्थ्यांना चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे. चित्रातील फळांची नावे विचारावी. त्यांना माहीत असलेल्या फळांची नावे विचारावी.
२. गाणे तालासुरात साभिनय म्हणावे.

३. गाण्याची एकेक ओळ म्हणावी.

४. तीच ओळ विद्यार्थ्यांकडून म्हणून घ्यावी. प्रत्येक ओळीचा पुरेसा सराव घ्यावा.

५. फळांची चित्रे व त्यांच्या नामपट्ट्या तयार कराव्या. त्या वाचण्याचा सराव घ्यावा.

६. फळांची नावे वापरून वाक्ये सांगण्याचा सराव घ्यावा.

६. फळे मोजूया

१. वर्गातील, दप्तरातील वस्तू मोजून त्यांची संख्या मराठीतून सांगण्याचा सराव घ्यावा. (एक ते दहापर्यंतच्या संख्यांसाठी)

२. फळांची चित्रे दाखवावी. त्यांची नावे विचारावी.

३. त्यांच्या नामपट्ट्या तयार कराव्या. त्यांचे वाचन घ्यावे. पुरेसा सराव द्यावा.

४. पाठात दिलेल्या चौकटींतील प्रत्येक फळ मोजायला सांगावे.

५. सांगितलेली संख्या फलकावर लिहावी.

जसे – आंबे – ७. त्या संख्येचे मराठीतील नाव सांगावे. संख्या फळासमोर चांदणीत लिहिण्यास सांगावी.

७. चित्रे पाहू, गप्पा मारू

१. चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे. त्यांतील खेळांच्या साधनांची नावे विचारावी.

२. माहीत नसलेली नावे शिक्षकांनी स्वतः सांगावी.

३. मुलांना प्रश्न विचारून बोलते करावे. त्यांच्याशी गप्पा माराव्या.

जसे – विटीदांडू – विटी कोणती? दांडू कोणता? हा खेळ कसा खेळतात? विटी कोलण्यासाठी जो खळगा करतात त्याला काय म्हणतात? विटी झेलल्यावर काय होते ? कोणाकोणाला हा खेळ आवडतो ? खेळून दाखवा. इत्यादी.

४. ज्या खेळाची माहिती विद्यार्थ्यांना नाही, त्या खेळाची माहिती शिक्षकांनी सांगावी. कसा खेळतात हे सांगावे. पूर्वीच्या काळातील काही खेळांची माहिती द्यावी. उदा., सागरगोटे

८. ओळख खेळांची

१. विद्यार्थ्यांना एकेक चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे.

२. चित्रांतील मुले/मुली कोणता खेळ खेळत आहेत, असे विचारावे.

३. तो खेळ कसा खेळतात, याबाबत विद्यार्थ्यांना विचारावे.

४. त्यांच्याकडील माहितीत शिक्षकांनी स्वतः भर घालावी. खेळाची माहिती द्यावी. तो खेळ कसा खेळतात, ते सांगावे.

५. चित्र दाखवून त्याचे नाव विचारावे.

६. चित्राची नामपट्टी दाखवावी. स्वतः वाचावी.

७. नामपट्टीचे वाचन घ्यावे. पुरेसा सराव घ्यावा.

८. खेळांची माहिती झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांना विचारावे, 'आपल्या वर्गात कोण कोणता खेळ चांगला खेळतो/खेळते ?'

९. फलकावर पाठातील वाक्ये लिहावी. त्यात आपल्या वर्गातील मुलांची नावे घालून, ती वाक्ये वाचावी. विद्यार्थ्यांकडून वदवून घ्यावी.

९. झोपाळा गेला उडून

१. पाठातील प्रत्येक चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे.

२. चित्रात काय दिसते आहे, ते विचारावे. मुलांना बोलते करावे.

३. प्रत्येक चित्राला अनुसरून दिलेला मजकूर वाचावा. एकेक वाक्य वाचावे. विद्यार्थ्यांकडून म्हणून घ्यावे.

४. शेवटी पूर्ण गोष्ट सांगावी. गोष्टीतील गंमत सांगावी.

५. विद्यार्थ्यांना गोष्ट सांगायला मदत करावी.

१०. भाजी घ्या, भाजी

१. विद्यार्थ्यांना चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे. चित्रातील भाज्यांची नावे विचारावी. त्यांना माहीत असलेल्या भाज्यांची नावे विचारावी.

२. गाणे तालासुरात साभिनय म्हणावे.

३. गाण्याची एकेक ओळ म्हणावी. कृती करावी.

४. तीच ओळ विद्यार्थ्यांकडून कृतियुक्त म्हणून घ्यावी. प्रत्येक ओळीचा पुरेसा सराव घ्यावा.

५. भाज्यांच्या नामपट्ट्या तयार कराव्या. त्या वाचण्याचा सराव घ्यावा. नामपट्टी चित्रातील भाजीशेजारी ठेवण्यास सांगावी.

६. भाज्या खाण्याच्या गरजेबाबत, आवडीनिवडीबाबत विद्यार्थ्यांशी गप्पा माराव्या.

११. ओळख भाज्यांची

१. चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे.

२. कशाचे चित्र आहे म्हणून विचारावे.

३. फळभाज्या ओळखण्यास सांगाव्या. त्यांची नावे विचारावी.

४. नावे सांगता न आलेल्या फळभाज्यांची नावे सांगावी.

५. याच पद्धतीने पालेभाज्यांची ओळख व नावे सांगावी.

६. भाज्या ओळखण्याचा व नाव वाचण्याचा पुरेसा सराव द्यावा.

७. भाज्या, आहार, जेवण, पदार्थ यांविषयी गप्पा माराव्या.

जसे – आवडणारी भाजी कोणती ? का आवडते ? तुम्ही काय काय खाता ? कोणते गोड पदार्थ खाता? कोशिंबिरीमध्ये कोणकोणत्या भाज्या असतात ? भाज्या का खाव्या ? पराठे कशाकशाचे बनवतात ?

१२. वाहने ओळखू , गप्पा मारू १३. ओळख वाहनांची

१. ठिपके जोडून वाहनांची चित्रे पूर्ण करून घ्यावी. कोणते वाहन तयार झाले ते विचारावे.

२. चित्रांचे निरीक्षण करायला सांगावे. त्यांत आलेली वाहने व त्यांची नावे विचारावी. नामपट्टी दाखवावी. शब्दांचे वाचन करावे. मुलांचे वाचन घ्यावे. पुरेसा सराव द्यावा.

३. चित्रातील रस्त्यावर चालणारी, आकाशात उडणारी आणि पाण्यावर चालणारी वाहने दाखवावी. त्यांची नावे विचारावी.

४. विद्यार्थ्यांना माहीत असलेल्या वाहनांची नावे विचारावी.

५. विद्यार्थ्यांनी कोणकोणत्या वाहनांतून प्रवास केला आहे, याविषयी त्यांच्याशी गप्पा माराव्या.

६. वाहनांच्या चित्रांचा संग्रह करून घ्यावा.

१४. शोधूया

१. विद्यार्थ्यांना काही प्राण्यांची, फळांची नावे माहीत झाली आहेत. शिक्षकांनी त्यांतील प्राण्यांची, फळांची चित्रे तसेच नामपट्ट्या दाखवून उजळणी घ्यावी.

२. या पाठात आलेल्या नवीन प्राण्यांची, फळांची चित्रे दाखवावी. त्यांची नावे विचारावी. माहीत नसलेल्या प्राण्यांची, फळांची नावे सांगावी. नामपट्ट्यांचे वाचन घ्यावे. पुरेसा सराव द्यावा. **जसे** – म्हैस, उंट, घोडा, बेडूक.

३. पक्ष्यांची चित्रे दाखवावी. त्यांची नावे विचारावी. माहीत नसलेल्या पक्ष्यांची नावे सांगावी. नामपट्ट्यांचे वाचन घ्यावे. पुरेसा सराव द्यावा.

४. चौकोनात दाखवल्याप्रमाणे फळांची चित्रे व त्यांच्या नामपट्ट्यांवरून पाठातील सूचनेप्रमाणे त्यांच्या नावांभोवती खुणा करून घ्याव्या.

१५. आपला परिसर – १   १६. आपला परिसर – २

१. विद्यार्थ्यांना आई-बाबा किंवा नातेवाइकांसोबत दुकानात गेल्यानंतर आलेला अनुभव कथन करण्यास सांगा.

२. त्यांना पाठातील एकेक चित्र दाखवून प्रश्न विचारावे.
उदा., हे कशाचे चित्र आहे ? या चित्रात काय काय दिसते ?

३. याप्रमाणे सर्व चित्रांवर प्रश्न विचारावे. विद्यार्थ्यांना त्या चित्रांचे वर्णन करण्यास सांगावे.

४. दुकानांना भेटी द्याव्या. माहिती घ्यावी.
टीप – विद्यार्थ्यांना घेऊन बसस्थानक, रेल्वेस्थानक, दवाखाना येथे भेटी द्याव्या. माहिती विचारावी.

१७. खार

१. विद्यार्थ्यांना चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे.

२. गाणे तालासुरात साभिनय म्हणावे.

३. शिक्षकांनी एकेक ओळ म्हणावी.

४. तीच ओळ विद्यार्थ्यांकडून म्हणून घ्यावी.

५. विद्यार्थ्यांकडून योग्य कृती व अभिनय करून घ्यावा.

६. प्रत्येक ओळीचा पुरेसा सराव घ्यावा.

७. संपूर्ण वर्गात, गटात व स्वतंत्रपणे गाणे साभिनय म्हणून घ्यावे.

८. चित्र पाहून विद्यार्थ्यांना बोलते करण्यासाठी प्रश्न विचारावे.
जसे – खारीचे शेपूट कसे आहे ? ती कशी उभी राहते ? कशी बघते ?

१८. माझे घर

१. चित्रांचे निरीक्षण करायला सांगावे. चित्रांत काय काय दिसते ते विचारावे.

२. चित्रांच्या आधारे प्रश्न विचारावे.
उदा., स्वयंपाकघरात कोणकोणत्या वस्तू दिसतात ?

३. चित्रवर्णन करून घ्यावे.

४. विद्यार्थ्यांना त्यांच्या घरातील वस्तूंची नावे विचारावी. त्या वस्तूंची नावे फळ्यावर लिहावी. वाचून दाखवावी. वाचून घ्यावी.

१९. घरातील वस्तू

१. विद्यार्थ्यांना चित्रांचे निरीक्षण करण्यास सांगावे.

२. विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारून वस्तूंची ओळख करून द्यावी. **जसे –** हे कशाचे चित्र आहे ?

३. चित्रांतून वस्तूंची ओळख झाल्यानंतर 'ह्या वस्तू घरात कोठे ठेवलेल्या दिसतात?' असा प्रश्न विचारून त्या-त्या वस्तूचे ठिकाण जाणून घ्यावे.

- स्वयंपाकघरातील वस्तू कोणत्या ?
- बैठकीच्या खोलीतील वस्तू कोणत्या ?
- इतर ठिकाणी असलेल्या वस्तू कोणत्या ?

असे प्रश्न विचारून स्वयंपाकघरातील वस्तूंपुढे ✓ अशी खूण करण्यास सांगावे आणि बैठकीच्या खोलीतील वस्तूंपुढे ○ अशी खूण करण्यास सांगावे.

४. पाठात आलेल्या प्रत्येक चित्रातील वस्तूंचा उपयोग काय ते विद्यार्थ्यांकडून जाणून घ्यावे.

५. वस्तूंच्या नामपट्ट्यांचे वाचन घ्यावे. वस्तूंपुढे नामपट्ट्या ठेवण्यास सांगा.

२०. ऐकूया, बोलूया

१. विद्यार्थ्यांना या पाठातील वस्तूंची चित्रे दाखवावी.

२. विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारून वस्तूंची ओळख करून द्यावी.
जसे – हे कशाचे चित्र आहे ? – फ्रीज

३. चित्रांतील वस्तूंची ओळख झाल्यावर, 'त्यांचा उपयोग काय ?' असे प्रश्न विचारून उपयोग जाणून घ्यावे.
जसे – फ्रीजचा उपयोग काय ?

४. पाठात आलेल्या वाक्यांचे वाचन करून घ्यावे. शब्द ओळखण्याचा व वाचनाचा सराव करून घ्यावा.

५. वाक्यपट्ट्या तयार कराव्या. वस्तूंच्या चित्रापुढे वाक्यपट्ट्या लावण्यास सांगावे.

२१. कोऽ कोऽ कोंबडा !

१. विद्यार्थ्यांना चित्रांचे निरीक्षण करायला सांगावे.

२. गाण्यातील प्रत्येक कडव्याची योग्य कृती/अभिनय करून गाणे म्हणावे.

३. शिक्षकांनी एकेक ओळ म्हणावी.

४. तीच ओळ विद्यार्थ्यांकडून म्हणून घ्यावी.

५. विद्यार्थ्यांकडून योग्य कृती/अभिनय करून घ्यावा.

६. प्रत्येक ओळीचा पुरेसा सराव घ्यावा.

७. संपूर्ण वर्गात, गटात व स्वतंत्रपणे गाणे साभिनय म्हणून घ्यावे.

८. चित्रे पाहून, गाणी गाऊन विद्यार्थ्यांना बोलते करण्यासाठी प्रश्न विचारावे.
जसे – चिमणी, कावळा, पोपट, कोकीळ कसे बोलतात ? त्यांचे रंग कोणते ?

२२. योग्य काय ?

१. विद्यार्थ्यांना इयत्ता पहिलीतील 'आरसा रडला, आरसा हसला' या पाठातील दोन चित्रे दाखवावी. विद्यार्थ्यांना त्या चित्रांचे निरीक्षण करायला लावावे. त्यांवर चर्चा करावी.

२. या पाठातील चित्रांवरून विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारावे. त्यांतील योग्य/अयोग्य कोणते याबद्‌दल विचारावे. योग्य चित्राला '✓' अशी खूण व अयोग्य चित्राला × अशी खूण करण्यास सांगावी.
उदा., योग्य चित्र कोणते ? अयोग्य चित्र कोणते ?

३. या पद्‌धतीने उरलेल्या चित्रांवरही प्रश्न विचारावे आणि प्रत्येक जोडीतील चित्रांचे वर्णन करण्यास सांगावे.

४. याप्रमाणे रोजच्या जीवनातील योग्य/अयोग्य गोष्टींची चित्रे विद्यार्थ्यांना दाखवावी.

५. पर्यावरणाची जाणीव नकळत करून द्यावी.

२३. माझी शब्दबाग

१. सर्व कुंड्यांवरील शब्द वाचून दाखवावे. विद्यार्थ्यांकडून वाचून घ्यावेत.

२. विद्यार्थ्यांचा शब्दखेळ घ्यावा.

३. विद्यार्थ्यांना फासा टाकायला सांगावा. वरच्या भागावर दिसणारे ठिपके मोजण्यास सांगावे.

४. त्या संख्येच्या कुंडीतील पानांवर असणारे शब्द वाचायला सांगावे.
उदा., फासा टाकल्यावर 'दोन' पडले, तर कुंडी २ मधील फळांची नावे वाचण्यास सांगावी. आवश्यक तेथे शिक्षकांनी मदत करावी.

५. अशा रीतीने संपूर्ण वर्गातील विद्यार्थ्यांकडून सर्व शब्दांचे वाचन करून घ्यावे.

६. गट करून शब्दवाचनाचा सराव करून घ्यावा.

२४. कोण कसे ?

१. विद्यार्थ्यांना चित्रांचे निरीक्षण करण्यास सांगावे.

२. चित्रांखालील सूचना विद्यार्थ्यांना वाचून दाखवाव्या.
उदा., लांब पेन्सिलीपुढे ●● अशी खूण व आखूड पेन्सिलीपुढे ● अशी खूण करण्यास सांगावी.

३. विद्यार्थ्यांना सर्व चित्रांखालील सूचना सांगाव्या. त्याप्रमाणे कृती करून घ्यावी.

४. विद्यार्थ्यांना दोन वस्तूंतील फरक सांगावा. उदा., मोठा व लहान.

५. याप्रमाणे आणखी काही वस्तू प्रत्यक्ष दाखवून त्यांतील फरक दाखवावा.

२५. कोण कोठे ?

१. विद्यार्थ्यांना पहिले चित्र दाखवावे व चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे.

२. विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारावे. (चित्र पहिले)
उदा., मांजर कोठे आहे ? – मांजर टेबलावर आहे. असे सांगावे.

३. विद्यार्थ्यांकडून उत्तरे पूर्ण वाक्यात म्हणून घ्यावी.

४. अशा रीतीने प्रत्येक चित्रासंबंधी पूर्ण वाक्य म्हणण्याचा सराव करून घ्यावा.

५. विद्यार्थ्यांकडून पाठात आलेल्या शब्दांप्रमाणे प्रात्यक्षिक करून घ्यावे.

२६. सारखे काय ?

१. इयत्ता पहिली व दुसरीच्या पूरक पुस्तिकेतील आलेल्या शब्दांच्या नामपट्ट्या तयार करून घ्याव्या.

२. त्यांतील समान अक्षराने सुरुवात/शेवट होणाऱ्या नामपट्ट्यांचे गट करावे.

३. त्या नामपट्ट्या विद्यार्थ्यांच्या एकेका गटात द्याव्या.

४. त्यांवरील शब्द वाचून घ्यावे.

५. समान अक्षराने सुरुवात/शेवट होणाऱ्या नामपट्ट्यांचे शब्द वाचून समान अक्षरांवर बोट ठेवण्यास सांगावे.
उदा., नाक , बदक , पालक , उंट, उंदीर.

६. पाठात आलेली अक्षरे व त्यांपासून तयार होणाऱ्या आणखी काही शब्दांच्या वाचनाचा सराव करून घ्यावा.

२७. माझे शब्दभांडार

१. विद्यार्थ्यांना पाठातील चित्र दाखवावे. विद्यार्थ्यांना त्या चित्राचे निरीक्षण करायला सांगावे.

२. अक्षरे वाचावी. विद्यार्थ्यांना वाचण्यास सांगावी.

३. शिक्षकांनी एकेक अक्षर वाचावे.

४. विद्यार्थ्यांना एकेक अक्षर वाचण्यास सांगावे. उदा., ई, ल, उं.

५. पाठात आलेली चित्रे विद्यार्थ्यांना दाखवावी. विद्यार्थ्यांना ती चित्रे ओळखण्यास सांगावी व त्यांची नावे विचारावी.

६. चित्रांखालील नामपट्ट्या वाचून त्यांवरून बोट फिरवण्यास सांगावे.

७. शब्दवाचनाचा सराव करून घ्यावा.

२८. माझे पान

१. वाक्यातील रिकाम्या जागांवर आधारित प्रश्न विचारावे.
उदा., तुमचे आवडते फळ कोणते ? **जसे** – मला अननस हे फळ आवडते.

२. विद्यार्थ्यांना शब्दांचा वापर करून उत्तरे देण्यास सांगावे.

३. वरीलप्रमाणे प्रश्न विचारून गाळलेल्या जागी कंसातील एक-एक शब्द वापरून वाक्ये वाचनाचा सराव घ्यावा.

४. पाठात आलेल्या कंसातील शब्दांची चित्रे विद्यार्थ्यांना गोळा करण्यास सांगावी.

५. शिक्षकांनी शब्दपट्ट्या बनवाव्या. त्या पट्ट्या विद्यार्थ्यांना चित्रांखाली लावण्यास सांगाव्या.

६. शरीराच्या अवयवांची चित्रे दाखवावी. उदा., नाक, कान, पाय, डोळे, हात.

७. विद्यार्थ्यांना पाठात आलेल्या अवयवांच्या चित्रांवरून प्रश्न विचारावे.

८. वस्तू कशाने उचलतात ? कशाने पाहतात ? असे प्रश्न विचारून अवयवांचे उपयोग सांगावे.

९. विद्यार्थ्यांकडून वाक्यांच्या वाचनाचा सराव करून घ्यावा.

१०. शरीराच्या अवयवांचे इतर उपयोग विचारावे.

***

• चित्र पाहा. चित्रात काय काय दिसते ते सांगा.

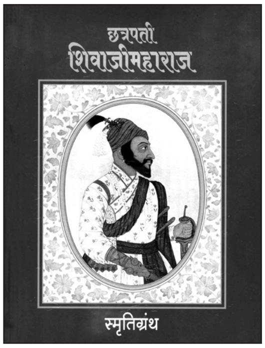

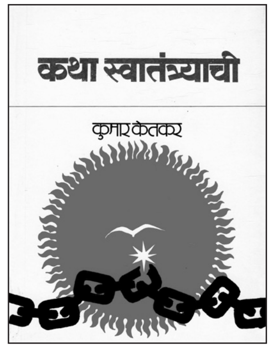

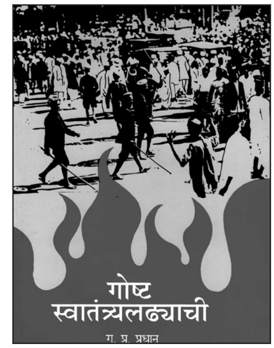

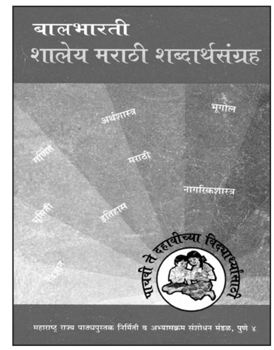

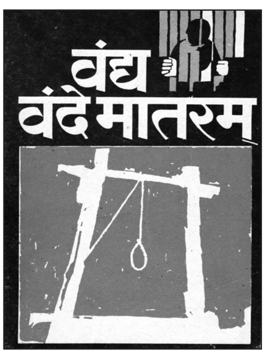

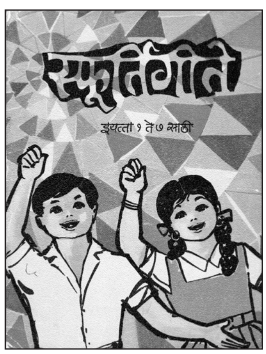

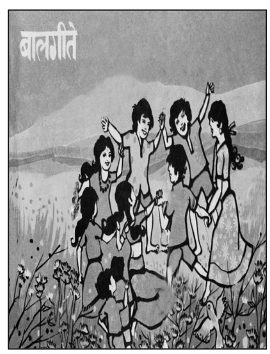

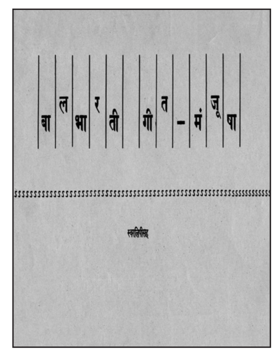

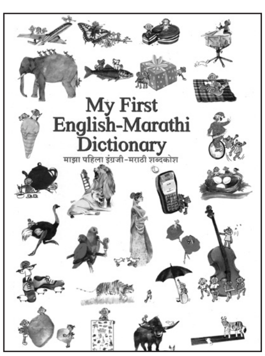

- पाठ्यपुस्तक मंडळाची वैशिष्ट्यपूर्ण पाठ्येत्तर प्रकाशने.
- नामवंत लेखक, कवी, विचारवंत यांच्या साहित्याचा समावेश.
- शालेय स्तरावर पूरक वाचनासाठी उपयुक्त.

पुस्तक मागणीसाठी www.ebalbharati.in, www.balbharati.in संकेत स्थळावर भेट द्या.

साहित्य पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या विभागीय भांडारांमध्ये विक्रीसाठी उपलब्ध आहे.

ebalbharati

विभागीय भांडारे संपर्क क्रमांक : पुणे - ☎ २५६५९४६५, कोल्हापूर- ☎ २४६८५७६, मुंबई (गोरेगाव) - ☎ २८७७१८४२, पनवेल - ☎ २७४६२६४६५, नाशिक - ☎ २३९१५११, औरंगाबाद - ☎ २३३२१७१, नागपूर - ☎ २५४७७१६/२५२३०७८, लातूर - ☎ २२०९३०, अमरावती - ☎ २५३०९६५

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती
व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे.

अमराठी माध्यमांच्या शाळांकरीता
पाठ्येतर पूरक पुस्तिका इ.२ री

₹ ३१.००